

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ – Навчально-науковий інститут прикладної економіки і менеджменту
ім. Г.Е.Вейнштейна

Кафедра – Обліку та аудиту

Ступінь вищої освіти – другий (магістр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Облік і аудит»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему: **«Організація і методика обліку та аудиту
кредиторської заборгованості (на прикладі
ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА»)»**

ШИФР КРМ.ОтаА.1.580-03.1.4

Здобувача: _____ **Чижа М.А.**

Керівник: _____ **проф. Мельник Ю.М.**

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від "6" червня 2024 р., протокол № 15.

Завідувач кафедри

обліку та аудиту _____ **Валерій НЕМЧЕНКО**

Одеса – 2024 рік

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ – Навчально-науковий інститут прикладної економіки
і менеджменту ім. Г.Е.Вейнштейна

Кафедра – Обліку та аудиту

Ступінь вищої освіти – другий (магістр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри обліку та аудиту

« ____ » _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Чижа Максима Андрійовича

1. Тема роботи: ***«Організація і методика обліку та аудиту кредиторської заборгованості (на прикладі ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА»)»***

Затверджена наказом від 06 жовтня 2023 р. наказ № 580-03

2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи ***6 червня 2024 р.***

3. Вихідні дані до роботи: ***Звітні дані про діяльність підприємства за два роки.***

4. Перелік питань, які потрібно розробити: ***Теоретичні основи обліку та аудиту об'єкту дослідження. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства та аналіз об'єкту дослідження за два роки. Особливості організації бухгалтерського обліку на підприємстві та практичні аспекти обліку та аудиту об'єкту дослідження на ньому. Висновки та пропозиції.***

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) ***таблиць – 31 , рисунків – 9 .***

6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи, що стосуються їх:

Розділ	Консультант (вчене звання, П.І. п-Б)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 15 лютого 2024 р.

Керівник _____ Мельник Ю.М.

Завдання прийняв до виконання _____ Чиж М.А.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів кваліфікаційної магістерської роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1. <i>Розробка теоретичного розділу кваліфікаційної роботи</i>	15.02.24 - 15.03.24	
2. <i>Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства</i>	16.03.24 - 21.04.24	
3. <i>Особливості організації бухгалтерського обліку на підприємстві та практичні аспекти обліку та аудиту за напрямом кваліфікаційної роботи на ньому</i>	22.04.24- 28.05.24	
4. <i>Оформлення кваліфікаційної роботи</i>	29.05.24 - 6.06.24	

Здобувач-магістр _____ Чиж М.А.

Керівник роботи _____ Мельник Ю.М

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувач-магістр Чиж М.А. _____

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи на тему: «Організація і методика обліку та аудиту кредиторської заборгованості (на прикладі ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА»)

Кваліфікаційна робота присвячена вивченню методичних аспектів обліку, аналізу і аудиту кредиторської заборгованості і пошуком шляхів удосконалення їх обліку у відповідності до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» і національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

Кваліфікаційна робота містить три розділи.

В першому розділі кваліфікаційної роботи було дано теоретичні основи обліку та аудиту кредиторської заборгованості. Була охарактеризована нормативно-законодавча база з обліку та аудиту кредиторської заборгованості.

Другий розділ кваліфікаційної роботи присвячений фінансово-економічному аналізу діяльності підприємства.

В третьому розділі кваліфікаційної роботи розглянуто практичні аспекти обліку та аудиту кредиторської заборгованості відповідно до вимог стандартів бухгалтерського обліку та міжнародних стандартів аудиту на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА».

У завершальній частині кваліфікаційної роботи сформульовані висновки та надано пропозиції з удосконалення обліку кредиторської заборгованості на підприємстві.

Кваліфікаційна робота містить:

текстової частини	– 96 с.
таблиць	– 31
рисуноків	– 9

ЗМІСТ

ВСТУП	5
1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ	
1.1. Наукові основи, економічний зміст та завдання обліку кредиторської заборгованості на підприємстві	9
1.2. Методологічні засади обліку кредиторської заборгованості	17
1.3. Наукові основи, економічний зміст та завдання аудиту кредиторської заборгованості на підприємстві	24
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА»	
2.1. Техніко-економічна характеристика підприємства	32
2.2. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства	34
2.3. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства	53
3. ОБЛІК І АУДИТ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА»	
3.1. Практичні аспекти обліку кредиторської заборгованості на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА»	65
3.2. Шляхи удосконалення обліку кредиторської заборгованості на підприємстві	73
3.3. Практичні аспекти аудиту кредиторської заборгованості на підприємстві	76
3.4. Шляхи удосконалення аудиту кредиторської заборгованості на підприємстві	85
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	92
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	

ВСТУП

Актуальність теми. Своєчасний моніторинг стану кредиторської заборгованості забезпечує оперативне вирішення важливих питань, які пов'язані із дотриманням договірної дисципліни, з поступовим зменшенням розміру зобов'язань, враховуючи при цьому процес планування використання фінансових ресурсів підприємства. Виникнення кредиторської заборгованості – це нормативний фактор функціонування суб'єкта господарювання при придбанні продукції (товарів, робіт, послуг). При цьому найбільш важливою умовою своєчасне виконання умов щодо отримання товарів або послуг і їх регулярна оплата.

Побудова у суб'єкта господарювання раціональної системи обліку кредиторської заборгованості є умовою зниження зайвих витрат, які пов'язані із штрафами за невиконання умов з контрагентами, а також можливість отримувати господарюючими суб'єктами якісні продукти, послуги, роботи. У сучасних умовах спостерігаються певні питання щодо визначення облікового процесу кредиторської заборгованості, враховуючи нормативно-правові трансформації та зовнішні фактори впливу. Саме тому, актуальність обліку поточних зобов'язань, у тому числі і кредиторської заборгованості суб'єкта господарювання, виходить на перший план, що пов'язано із управлінням ефективністю фінансовими ресурсами окремого підприємства. Зауважимо, що побудова оптимальних відносин з підприємствами-контрагентами базується на визначенні нормативних вимог, узгодженості всіх аспектів, у тому числі предмету договору, умов поставки та оплати, санкцій у випадку невиконання зазначених умов тощо. Визначена ділова репутація, чітка дисципліна щодо розрахунків з підприємствами та інші аспекти функціонування суб'єктів господарювання залежать від оптимальної та адекватної облікової політики господарської одиниці, а також від аналізу факторів впливу на фінансові ресурси, налагодженої системи внутрішнього контролю та моніторингу. Застосування в обліковому процесі семантичного, системного та комбінованого підходів надає можливість

чіткого розв'язання зазначених проблем. Враховуючи сучасні тенденції у міжнародному середовищі.

Інформаційною базою дослідження стали праці вітчизняних та зарубіжних учених-економістів з питань обліку оборотних активів, законодавчі та нормативні акти України, дані бухгалтерського обліку, фінансової звітності господарськог товариства.

Проблемою дослідження розвитку теорії обліку та аудиту кредиторської заборгованості займалися такі відомі вітчизняні вчені: Ф.Ф. Бутинець, С.В. Голова, В.І. Єфіменко, М.І. Горбатко, В.М. Івахненко, М.Р. Лучко, М.В. Кужельний, М.Я. Остап'юк, Є.В. Мних, П.Я. Попович, М.С. Пушкар, В.С. Рудницький, В.В. Сопко, М.Г. Чумаченко, І.Д. Фаріон, С.І. Шкарабан та інших. Серед зарубіжних авторів згадані питання розглядались у наукових працях М.І. Баканова, І.Т. Балабанова, В.В. Ковальова, М.Н. Крейніної, В.Ф. Палія, Р.С. Сайфуліна, А.Д. Шеремета та інших. Проте, ряд питань щодо методики кредиторської заборгованості підприємств вимагає подальших досліджень та розробок.

Мета та завдання дослідження. Метою роботи є перманентне та синтезоване обґрунтування теоретичних положень, методичних підходів та науково-прикладних рекомендацій щодо удосконалення обліку, аналізу та аудиту кредиторської заборгованості на підприємстві, враховуючи сучасні тенденції та трансформаційні процеси у національній економіці.

Завдання роботи:

- дослідити наукові основи, економічний зміст та завдання обліку кредиторської заборгованості на підприємстві;
- вивчити методологічні засади обліку кредиторської заборгованості та їх складових на підприємстві;
- розглянути практичні аспекти обліку кредиторської заборгованості;
- запропонувати шляхи удосконалення обліку кредиторської заборгованості на підприємстві;

- оцінити практичні аспекти аналізу кредиторської заборгованості на підприємстві;
- запропонувати шляхи удосконалення аналізу кредиторської заборгованості на підприємстві;
- дослідити наукові основи, економічний зміст та завдання аудиту кредиторської заборгованості у господарській одиниці;
- вивчити методологічні засади аудиту кредиторської заборгованості суб'єкта господарювання;
- розглянути практичні аспекти аудиту кредиторської заборгованості.

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єктом дослідження роботи є кредиторська заборгованість підприємства, а предметом дослідження- облік, фінансовий аналіз та аудит кредиторської заборгованості підприємства.

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі дослідження здійснювалося із застосуванням діалектичного підходу до вивчення стану обліку та аудиту кредиторської заборгованості підприємств. В дослідженні використовувались методи індукції – на етапі збору, систематизації і обробки інформації для проведення дослідження; дедукції – у процесі теоретичного осмислення проблеми; аналізу та синтезу – для поєднання різних складових економічних явищ в єдиному процесі.

Наукова новизна одержаних результатів в даній кваліфікаційній роботі полягає в розробці напрямів вдосконалення обліку та аудиту кредиторської заборгованості на підприємстві.

Апробація результатів роботи. Основні теоретичні та практичні результати дослідження: доповідалися, отримали позитивну оцінку та були апробовані: на конференціях: науковій конференції здобувачів вищої освіти ОНТУ (секція обліку і аудиту) 28 березня 2024 р. м. Одеса; VI всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Актуальні аспекти соціально-економічного розвитку України: погляд молоді», 17-18 квітня 2024 р. м. Одеса; на науковому колоквіумі «Теоретичні та практичні аспекти

проведення зовнішнього та внутрішнього аудиту діяльності суб'єктів національної економіки, інструменти аналізу їх діяльності та забезпечення розвитку» в рамках дослідження наукової школи «Забезпечення конкурентоспроможності та ефективності функціонування національної економіки та її суб'єктів» кафедри обліку та аудиту ОНТУ.

1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

1.1. Наукові основи, економічний зміст та завдання обліку кредиторської заборгованості на підприємстві

Процес побудови та функціонування господарських одиниць неможливий без налагодження облікового алгоритму, який би відповідав сучасним вимогам та тенденціям. Оптимальне застосування ресурсів суб'єктів у всіх галузях залежить від раціонального управління, облікового процесу, моніторингу та контролінгу.

Поступове формування певних процесів на підприємстві, які забезпечують виконання поставлених стратегічних та тактичних цілей, залежить від рівня відносин між контрагентами господарської одиниці, від дотримання розрахункової дисципліни та пріоритетів системи управління кредиторською заборгованістю. Все це пов'язано із налагодженням облікового процесу суб'єкта господарювання, від запровадженої методики та сучасних інструментів управління.

Важливі питання щодо формування та налагодження облікового процесу поточних зобов'язань, а також кредиторської заборгованості представлені у працях українських науковців, а саме: Ф. Ф. Бутинця, А. Б. Борисова, О.П. Войналовича, В.С. Леня, Ю.М. Мельника, Р. П. Гончарук, Л. Л. Горецька, Л.М. Васільєвої, С.О. Левицької, Т.М. Сльозко, А. Г. Загородній, М.В. Кужельного, В. М. Костюченко, В. Е. Керімова, Л. В. Нападовської, Т.А. Гоголь, І. О. Власова, В. Ф. Палія, М. С. Пушкаря, Т. П. Карпової та інших.

У даних роботах представлені семантичні підходи з впровадженням елементів системності та синтезу щодо облікового процесу, питань впровадження сучасних технологій при використанні алгоритмів реєстрації та збору інформації про стан розрахунків з постачальниками, підрядниками.

При цьому важливо враховувати вплив певних факторів, які можуть знижувати або збільшувати рівень фінансової стабільності, стійкості та платоспроможності суб'єкта господарювання.

Зауважимо, що кредиторська заборгованість за товари (роботи, послуги) господарської одиниці виникає внаслідок певних операцій з контрагентами, які характеризуються термінами оплати, поставки та дотриманням міжнародних та національних вимог.

Аналіз досліджень підтверджує, що для сучасного господарюючого суб'єкта кредиторська заборгованість є невід'ємною частиною його діяльності. Основна задача обліку в межах даного об'єкту – це своєчасно реєструвати відповідні операції, групувати інформацію згідно діючих вимог та правил облікового процесу, систематизувати її та передавати у вигляді обліково-аналітичних даних відповідним зацікавленим особам, які відносяться до різних груп та категорій.

«На думку авторів, алгоритм та певні форми розрахунків з постачальниками визначаються господарськими договорами, внаслідок виконання яких у господарських одиницях виникають поточні зобов'язання кредиторська заборгованість. Господарський договір є найбільш поширеною і важливою підставою виникнення зобов'язання основною формою реалізації товарно-грошових відносин у ринковій економіці» [35].

Зазначимо, що господарюючі суб'єкти здійснюють підприємницьку діяльність відповідно до умов договору поставки, який є одним з видів документів, що підтверджують взаємовідносини між контрагентами, згідно з яким суб'єкт повинен передати відповідне майно (товари, продукцію) у конкретний термін. Всі необхідні положення та умови повинні бути розглянуті заздалегідь, що попереджає виникнення складних ситуацій між контрагентами та господарськими одиницями.

У свою чергу, «класики обліку кредиторську заборгованість розглядають як форму розрахунку за товари і послуги, які придбають у процесі операцій компанії, що періодично повторюються і використовуються

у виробництві (в якості сировини) чи для перепродажу (інакше її називають рахунками до сплати чи торговими рахунками до сплати)» [20].

Аналіз досліджень підкреслює, що «процес постачання є невід’ємною ланкою кругообігу засобів, де покупець купує у продавця (постачальника), сировину і матеріали, пальне і мастильні матеріали, мінеральні добрива, запасні частини та інші матеріальні цінності, необхідні для здійснення господарської діяльності» [65].

Зауважимо, що діючі інституційні норми чітко визначають певні поняття та дефініції. До їх числа необхідно віднести і кредиторську заборгованість. «Дана категорія – це сума безнадійної заборгованості, відшкодована кредитору позичальником після її списання, якщо таку безнадійну заборгованість було заздалегідь включено до складу валових витрат кредитора» [2, п. 1.22.1].

Крім того, «кредитор може подати на нього позов та у судовому порядку вимагати не лише повернення боргу, а й повного відшкодування збитків. У разі невиконання позичальником рішень суду про сплату заборгованості суд оголошує боржника неплатоспроможним і застосовує механізм банкрутства, який водночас є механізмом вибору ефективного власника, і механізмом запобігання можливій ланцюговій реакції поширення неплатежів між господарюючими суб’єктами, що може перетворитися на потужний дестабілізуючий фактор економіки» [21].

З точки зору авторів, «кредиторська заборгованість – це один з видів джерел оборотних коштів, позикові джерела. Її види визначені лише відповідно до однорідних груп контрагентів: постачальників, підрядчиків, бюджету, позабюджетних фондів» [74].

Підкреслимо, що «окремі вчені розглядають кредиторську заборгованість як грошові кошти, деякі як частину майна або форму розрахунків за товари та послуги. Тому доцільно кредиторську заборгованість визначати як результат правовідносин суб’єкта господарювання, який є наслідком вчинення певної дії одного суб’єкта до

іншого суб'єкта господарювання, фізичної особи, держави, позабюджетного фонду щодо передачі товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів чи інших активів, надання послуг, виконання робіт, або дії законодавчо-нормативних документів (виникнення заборгованості з податків чи інших обов'язкових платежів перед бюджетом та позабюджетними цільовими фондами) та надає кредитору право вимоги» [29].

Важливо сказати, що своєчасність здійснення оплати, поставки продукції контрагентами представляє собою обов'язкові умови нормальних відносин між господарюючими одиницями. Зауважимо, що перманентне затримання коштів за товари та інші ТМЦ значно впливає ділову репутацію суб'єкта господарювання.

Науковець «Гончарук Р.П. вважає, що саме кредиторська заборгованість є сегментом кругообігу капіталу, яка виступає предметом обов'язкових правовідносин між боржником і його кредитором, що виникли на стадії постачання і мають гривневий еквівалент» [28].

Досліджуючи питання кредиторської заборгованості суб'єктів господарювання, можливо сформулювати перелік визначень як кредиторської заборгованості, так й поточних зобов'язань, що візуалізовано в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Наукові підходи до дефініції категорії «зобов'язання»

Інституційне джерело	Характеристика
1	2
«Цивільний кодекс України Стаття 509» [3].	«Зобов'язанням є правовідношення, в якому одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь другої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, надати послугу, сплатити гроші тощо) або утриматися від певної дії, а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку. Зобов'язання має ґрунтуватися на засадах добросовісності, розумності та справедливості» [3].
«Господарський кодекс України Стаття 173» [1]	«Господарським визнається зобов'язання, що виникає між суб'єктом господарювання та іншим учасником відносин у сфері господарювання з підстав, передбачених кодексом, в силу якого один суб'єкт (зобов'язана сторона, у тому числі боржник) зобов'язаний вчинити певну дію господарського чи управлінської господарського характеру на користь іншого

	суб'єкта (виконати роботу, передати майно, сплатити гроші, надати інформацію тощо) або утриматися від певних дій, а інший суб'єкт (управлена сторона, у тому числі кредитор) має право вимагати від зобов'язаної сторони виконання її обов'язку» [1].
«Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [7].	Зобов'язання – це «заборгованість підприємств, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють в собі економічні вигоди» [7].
О.В. Соловйова	«Поточні зобов'язання – це нараховані суми, які можуть бути необхідними для погашення витрат протягом року за відомими обставинами, а їх величина може бути оцінена тільки приблизно» [62].
В.В. Качалин	«Поточні зобов'язання – це зобов'язання, які повинні бути сплачені за допомогою поточних активів або рефінансування за рахунок приймання інших поточних зобов'язань».

Процес постійного усунення чинників виникнення «кредиторської заборгованості, яка має ознаки простроченої, ефективного контролю над своєчасним погашенням заборгованості підприємства перед постачальниками (підрядниками) пропонується також удосконалити аналітичний облік розрахунків із ними, що полягає у впровадженні в облікову систему певного аналітичного документа, за допомогою якого будуть відображатися всі операції, які пропонується вести в розрізі кожного постачальника чи підрядника» [46].

Поняття та сутність дефініції кредиторської заборгованості з урахуванням наукових підходів, а саме: системного, інтеграційного та семантичного, представлено на рис. 1.1.

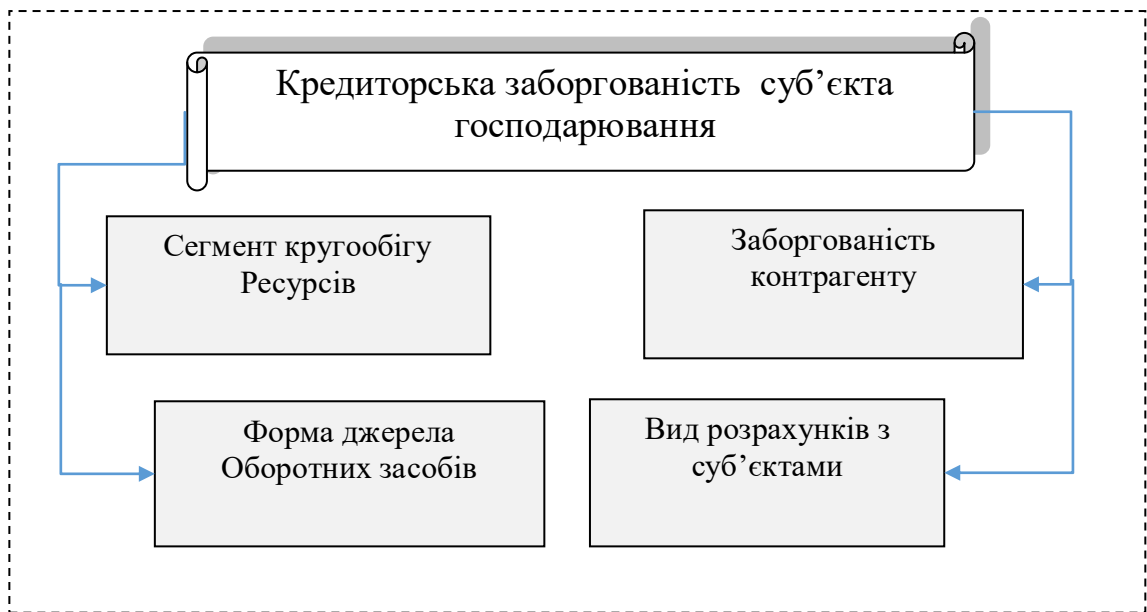

Рис. 1.1. Сутність дефініції кредиторської заборгованості на основі системного та інтеграційного підходів

На думку деяких авторів, базовими аспектами та інституційними умовами визнання кредиторської заборгованості вважаються: «суб'єкт господарювання, який має існуюче зобов'язання внаслідок минулої події; ймовірно, що вибуття ресурсів, які втілюють у собі економічні вигоди, буде необхідним і для виконання зобов'язання; можна достовірно оцінити суму зобов'язання. Крім того, у первісному визнанні кредиторська заборгованість оцінюється за справедливою вартістю (за вартістю угоди), включаючи витрати по здійсненню угоди, які безпосередньо пов'язані з придбанням (випуском) фінансового активу або зобов'язання. Після первісного визнання дебіторська і кредиторська заборгованості оцінюються за амортизованою вартістю» [21].

Зазначимо, що визначення загальної сутності дефініції кредиторської заборгованості полягає в тому, що розглядаються можливості суб'єкта господарювання щодо використання додаткових ресурсів, а також певні відносини між господарюючими одиницями, у тому числі, фінансового, економічного та екологічного характеру.

«Розвиток бізнесу в сучасних економічних умовах супроводжується необхідністю вирішення завдань різної складності. Сьогодні важко уявити компанію, яка не мала б кредиторської заборгованості перед постачальниками, підрядниками, податків та платежів, виплат працівникам тощо. Ефективність використання підприємством отриманих фінансових ресурсів значною мірою залежить від ефективності управління кредиторською заборгованістю, що значно знижує ризик неплатоспроможності та банкрутства підприємства» [51].

Суб'єкти господарювання в умовах євроінтеграції мають можливість застосовувати кредиторську заборгованість в межах своєї діяльності. Але при цьому слід контролювати, щоб зазначені привілеї не призвели до фінансової кризи через несвоечасність сплати за отримані товари чи роботи. Роль та шлях формування кредиторської заборгованості залежить від системно організованого обліку, від необхідного рівня відповідальності облікових фахівців суб'єкта господарювання.

Зазначимо, що кредиторська заборгованість містить чіткий перелік поточних зобов'язань, до складу яких можна віднести:

- розрахунки з постачальниками та підрядниками господарської одиниці;
- розрахунки з податковими відрахуваннями та іншими зборами в межах чинного законодавства;

Аналіз наукової літератури підтверджує, що перманентний, ефективний та повноцінний обліковий процес кредиторської заборгованості представляє собою необхідний сегмент для формування оптимального базису обліково-аналітичного забезпечення всіх ланок господарської одиниці.

Формально ефективність прийнятих управлінських рівень щодо .

Різноманіт методик, прийомів щодо оцінювання стану та рівня кредиторської заборгованості напряду залежить від інформаційного базису про кредиторську заборгованість.

Зауважимо, що «дефініція кредиторська заборгованість характеризується як юридичним аспектом у вигляді частини майна вона належить суб'єкту господарювання на праві володіння або власності щодо отриманих позичково коштів чи речей, визначених родовими ознаками. Або представлено у вигляді об'єкта зобов'язальних правовідносин – це борги суб'єкта господарювання перед контрагентами, які мають право вимагати стягнення від суб'єкта певної частки активів» [21].

«При розумному управлінні кредитними ресурсами кредиторська заборгованість може стати додатковим і відносно дешевим джерелом залучення ресурсів. Важливою сферою управління кредиторською заборгованістю є визначення джерел погашення короткострокових фінансових зобов'язань підприємства. Це порівнює суму погашення короткострокових зобов'язань із сумою виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)» [51].

При цьому процес визначення оптимального переліку стратегічних, тактичних цілей та задач, формування потенційних можливостей господарської одиниці, залежить від отримання достовірної та адекватної інформації щодо наявності та стану заборгованостей суб'єкта господарювання, враховуючи вплив ендогенного та екзогенного середовища.

Виокремимо базові завдання облікового процесу кредиторської заборгованості господарської одиниці, до яких можливо віднести наступні:

- симбіоз адекватних та повноцінних даних щодо стану кредиторської заборгованості господарської одиниці, яка є важливою та необхідною для прийняття управлінських рішень, які відрізняються високою ефективністю та пріоритетністю;

- перманентне проведення розрахунків з кредиторами для запобігання настанню простроченої та безнадійної заборгованості господарської одиниці;

- методи моніторингу та контролінгу за станом кредиторської заборгованості з метою значного зниження ризиків настання кримінальної або адміністративної відповідальності у вигляді штрафів, пені, неустойок;

- формування відповідного переліку обов'язкових документів з визначенням терміну появи та погашення боргів перед контрагентами у суб'єктів господарювання;

- дискретне впровадження системи побудови інформаційних продуктів забезпечення для ведення обліку кредиторської заборгованості у господарської одиниці.

Таким чином, можна стверджувати, що обліковий процес кредиторської заборгованості є важливим сегментом раціональної системи обліку та моніторингу суб'єкта господарювання. Дані процеси визначаються певною адекватністю, динамічністю та синергетичністю, що значно підвищує рівень системи управління ресурсами господарської одиниці, враховуючи вплив ендogenous та екзогенного середовища.

1.2. Методологічні засади обліку кредиторської заборгованості

Удосконалення процесів виникнення та погашення кредиторської заборгованості господарської одиниці у сучасних умовах потребує перманентного обліку та ретельного контролю за допомогою методів, прийомів, які відрізняються сучасністю, адаптивністю до норм та принципів чинного законодавства, а також відповідають потребам стейкхолдерів.

Нормативні основи появи та визначення кредиторської заборгованості господарських одиниць представлені в нормативно-правових документах, у тому числі: П(С)БО 11 «Зобов'язання» [11], НП(С)БО 1 [7], Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [4], «Плані рахунків та Інструкції по його застосуванню» [9], яким передбачено порядок здійснення обліку розрахунків з контрагентами суб'єкта господарювання, з державними інституціями, які здійснюють фінансовий та економічний моніторинг і контролінг.

«Податковий кодекс України регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, а також в інших сферах, у тому числі він регулює розрахунки з контрагентами суб'єкта господарювання, визначає

повний перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час здійснення податкового контролю, а також відповідальність за порушення податкового законодавства» [3].

«Підкреслимо, що П(С)БО 11 «Зобов'язання» візуалізує теоретико-методологічні засади формування в обліковому процесі інформації щодо зобов'язань, їх класифікацію й оцінку, крім того, розкриває принципи надання інформації про зобов'язання у примітках до фінансової звітності суб'єкта господарювання» [6].

В умовах трансформації кредиторська заборгованість у господарських одиниць з'являється, коли товари або продукція отримані, роботи або послуги виконані, але при цьому грошові кошти не були перераховані.

Поточні зобов'язання, у тому числі, кредиторська заборгованість, представлені у Балансі суб'єкта господарювання у тому випадку, коли:

- оцінка кредиторської заборгованості чітко і достовірно з'ясована;
- можливо буде спостерігатися зниження рівня прибутковості в межах діяльності суб'єкта господарювання.

Враховуючи інституційні аспекти положень, «зобов'язання – це заборгованість суб'єкта господарювання, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, приводить до зменшення ресурсів підприємства, що утілюю в собі економічні вигоди» [6].

Зауважимо, що у сучасних складних умовах обмежень, які пов'язані з війною, процес погашення заборгованостей є більш складним і довготривалим.

«Зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу відносяться до короткострокових або поточних зобов'язань, а якщо протягом року або звичайного операційного циклу не

планується їх погашення, то вони відносяться до довгострокових зобов'язань» [21].

Аналіз нормативних актів підтверджує, що «за договором купівлі-продажу одна сторона (продавець) передає або зобов'язується передати майно (товар) у власність другій стороні (покупцеві), а покупець приймає або зобов'язується прийняти майно (товар) і сплатити за нього певну грошову суму» [3].

Підкреслимо, що розрахункові взаємовідносини між контрагентами виникають у процесі діяльності господарських одиниць, які базуються на складених та підписаних договорах.

Договірні відносини, які реєструються певними документами, містять окремі розділи, що деталізують саме предмет, умови виконання, оплати тощо. Все це потребує обов'язкового обговорення із контрагентом, у тому числі, питання неможливості виконання умов контрактів.

Обов'язково в контракті повинні розглянуті аспекти: «Предмету договору: предметом договору купівлі-продажу можуть бути окремі речі або їх сукупність; ціни, в якому зазначається як ціна на одиницю товару, так і ціна за весь товар; порядку розрахунків, в якому визначається строк сплати за отриманий товар, порядок перерахування коштів на поточний рахунок постачальника, форма розрахунків; термін і порядок поставки, що визначає спосіб транспортування виробів, строк та варіант поставки; термін дії контракту; кількість товару, в якому визначається не тільки кількість товару, і термін усунення недочас з моменту виявлення недоліків або заміни товару у разі його невідповідності якості» [3].

Зазначимо також, що перелік умов доставки предмету контракту повинен обов'язково бути вказаний, що є також адаптивним розділом.

«Процес передачі товару, в якому визначається територія передачі товару та спосіб приймання товару; певна відповідальність сторін, а також процедура вирішення спорів і юридичні адреси, реквізити і підписи із

кожної сторони суб'єктів господарювання представлена в контракті і закріплена у нормативних джерелах» [3].

Підкреслимо, що договір підряду є документальною формою певних намірів сторін про виконання визначених робіт, які є саме і предметом договірних відносин. Типовий договір на жаль не віддзеркалює весь процесу та реальні результатів виконання робіт підрядника.

«Загальним підґрунтям ефективної системи обліку на підприємстві є правильно та раціонально організований первинний облік. Розрахунки з вітчизняними постачальниками та підрядчиками проводяться на підставі документів постачальника: накладних, рахунків-фактур, рахунків, наряд-казків, актів виконаних робіт, актів наданих послуг, податкових накладних, товаротransпортних накладних» [21].

Нормативне регулювання певних процесів, які враховують те, що «договір підряду одна сторона (підрядник) зобов'язується на свій ризик виконати певну роботу за завданням другої сторони, а замовник зобов'язується прийняти та оплатити виконану роботу. Даний контракт може укладатися на виготовлення, обробку, переробку, ремонт речі або на виконання іншої роботи з передачею отриманих результатів замовнику контракту» [3].

До складу первинних документів, за допомогою яких можливо здійснювати обліковий процес, можливо віднести: накладну, рахунок, акт виконаних робіт, специфікації тощо.

«Заказ постачальнику – це доручення постачальнику на виготовлення чого-небудь або виконання робіт, послуг за плату» [21] .

«Банківська виписка – це документ, який замінює реєстр аналітичного обліку, тому обов'язково повинен містити такі реквізити: дату, номер, короткий зміст операції і суми за дебетом та кредитом, а також залишки коштів на початок і кінець звітного періоду» [68].

«Рахунок – це документ, у якому зазначається товар або послуга із зазначенням вартості, кількості, реквізитів, дати, номера рахунку, платника, печатки, підпису» [48].

«Платіжне доручення – розрахунковий документ, що містить вимогу отримувача безпосередньо до платника, сплатити суму грошей та доручення платника банку, що його обслуговує, здійснити переказ визначеної платником суми грошей зі свого рахунку на рахунок отримувача» [77].

«Прибуткова накладна – це документ, який підтверджує передачу товарів від продавця покупцю, в якому невід'ємною стороною є підписи сторін, які підтверджують якість, кількість, комплектність товарів, сума, ціна, назва, реквізити сторін» [68].

«Фактом виконаних робіт є Акт виконаних робіт (наданих послуг), який повинен бути підписаний двома сторонами, що підтверджує виконання робіт та надання відповідних послуг» [74].

Зазначимо, що варіант оплати контрагенту залежить від умов угоди, суми боргу, бажання та взаємодомовленостей сторін, а також нормативних вимог та принципів.

Якщо сплата економічному суб'єкту національної економіки здійснюється готівкою, то ці операції обов'язково повинні бути правильно оформлені. Зазначені процедури оформлення необхідно здійснювати відразу після завершення операцій або під час їх здійснення.

Аналіз наукових праць підкреслює, що економічний суб'єкт національної економіки в процесі взаємовідносин та дій з контрагентами повинен дотримуватись встановлених вимог, у тому числі, що стосується документування, послідовності всіх операцій, враховуючи інституційні вимоги та завдання системи управління.

У сучасних складних умовах суб'єкти господарювання повинні шукати оптимальні шляхи вирішення питань взаємозв'язків з контрагентами.

«Облік розрахунків з постачальниками та підрядниками ведеться за допомогою рахунку 63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками". Це

активно-пасивний рахунок, який може мати одночасно два сальдо: за дебетом - сума дебіторської заборгованості, а за кредитом – кредиторської» [67].

«Підкреслимо, що представлений рахунок 63 кредитується на суму фактично одержаних товарно-матеріальних цінностей, спожитих робіт і послуг в кореспонденції з дебетом матеріальних і затратних рахунків. Запис роблять на підставі товарно-транспортних накладних, рахунків-фактур, актів приймання виконаних робіт і послуг, товарних накладних» [46].

Схематично зазначений рахунок запрезентовано на рис. 1.2.

Рис. 1.2. Структура рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» суб'єкта господарювання

Згідно даного рисунка, за дебетом рахунку 63 обліковуються виплачені суми для погашення боргів контрагентів, а також внесення економічний суб'єкт національної економіки передплати чи повне закриття боргів. Обов'язково слід враховувати документальне оформлення всіх зазначених операцій, на основі інституційних принципів.

Крім того, «за кредитом рахунку 63 записують загальну суму, яку потрібно заплатити згідно з одержаними документами, а за дебетом кореспондуючих рахунків запис роблять без ПДВ, суму якого відносять у дебет субрахунку 641 "Розрахунки за податками"» [68].

Наступний «рахунок 64 «Розрахунки за податками й платежами», на якому узагальнюється уся інформація про розрахунки з бюджетом, а також за дотаціями, субсидіями та іншими асигнуваннями економічного суб'єкту, представлено» [46] на рис. 1.3.

У відповідності до інституційних вимог та принципів економічні суб'єкти національної економіки використовують певні рахунки.

Крім того, «субрахунок 641 «Розрахунки за податками» використовується для обліку податків, які нараховуються та сплачуються відповідно до інституційних вимог» [2].

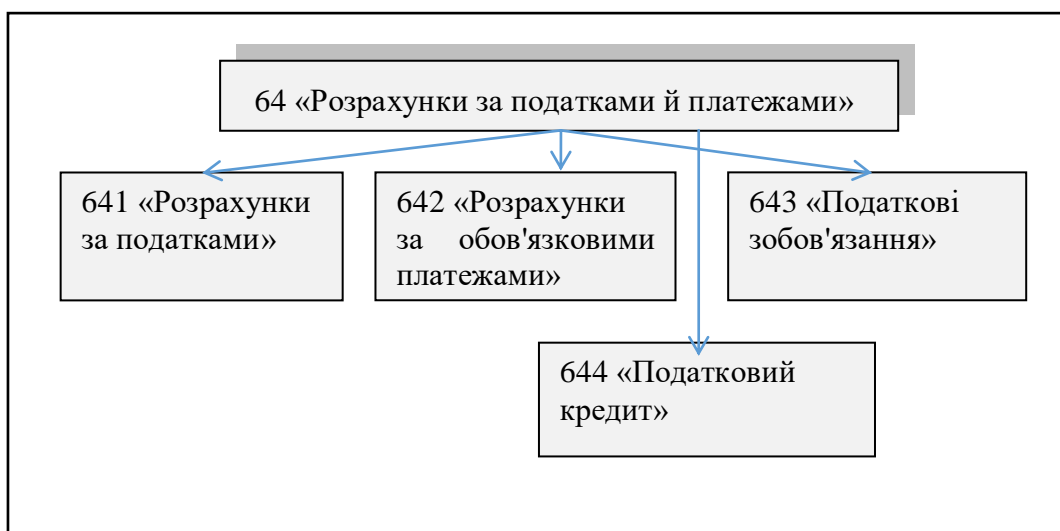

Рис. 1.3. Структурована характеристика рахунка 64 «Розрахунки за податками й платежами»

«На субрахунку 643 «Податкові зобов'язання» ведеться облік суми податку на додану вартість, визначену, виходячи із суми одержаних авансів (попередньої оплати) за готову продукцію, товари, інші матеріальні цінності та нематеріальні активи, роботи, послуги, що підлягають відвантаженню (виконанню)» [46].

Підкреслимо, що «субрахунок 642 «Розрахунки за обов'язковими платежами» використовується для реєстрації розрахунків щодо податків та платежів, які супроводжують господарські операції. В свою чергу, «субрахунки 631, 632, 633 ведеться облік розрахунків за одержані товарно-

матеріальні цінності господарських одиниць, виконані роботи, надані послуги відповідно з вітчизняними та іноземними постачальниками і підрядниками, а також з учасниками промислово-фінансових груп (ПФГ)» [20].

Підсумовуючи, підкреслимо, що методичні основи формування облікового процесу у суб'єктів господарювання залежать від умов дотримання вимог чинного законодавства, взаємозв'язків між контрагентами та стейкхолдерами. Крім того, система управління фінансовими та матеріальними ресурсами залежить від стану обліково-аналітичного забезпечення у відповідній господарській одиниці.

1.3. Наукові основи, економічний зміст та завдання аудиту кредиторської заборгованості на підприємстві

Функціонування економічних суб'єктів національної економіки залежить не тільки від адекватного обліково-аналітичного забезпечення, але й від налагодженої системи контролю, яка надасть можливість виявляти негативні тенденції фінансово-господарської діяльності, уникати зайвих витрат, які пов'язані із порушенням норм чинного законодавства.

Методологічні аспекти аудиторської перевірки зобов'язань суб'єктів господарювання, у тому числі й кредиторської заборгованості представлені у працях науковців, а саме: М.Т. Білухи, Ф.Ф. Бутинця, М.В. Кужельного, К.О. Утенкової, М.В. Мельника, Л.О. Волощук, В.Я. Савченко, В.В. Немченко, І.І. Рагуліна, В.І. Захарченко. Певні питання аудиту розрахунків з контрагентами проаналізовані авторами: В.І. Борщ, Ю.М. Сафонов, Г.М. Запша, С.В. Панкова, В.І. Подольський, О.В. Селезньова тощо.

При цьому, деякі аспекти аудиту кредиторської заборгованості в умовах складних трансформацій та глобальних викликів вимагають більш детального аналізу та дослідження.

«Необхідність аудиторської перевірки виникає у зв'язку з наступними обставинами:

- можливість передачі неточних та помилкових даних від керівництва до користувачів цієї інформації (власників, інвесторів та кредиторів) господарської одиниці;
- вплив якості отриманої інформації на прийняття подальших управлінських рішень;
- необхідність спеціальних умінь та навичок для перевірки інформації;
- відсутність у користувачів інформації щодо оцінки якості інформації» [16].

На думку авторів, «аудит поточних зобов'язань передбачає перевірку дотримання правильності відображення в обліку методологічних засад формування інформації про поточну заборгованість суб'єкта господарювання перед іншими підприємствами й організаціями, а також розкриття інформації про них у фінансовій звітності» [63].

«Основною метою аудиту кредиторської заборгованості суб'єкта господарювання у відповідності з МСА 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту» є висловлення аудитором незалежної професійної думки щодо правильності ведення розрахунків із постачальниками за отримані товарно-матеріальні цінності та надані послуги».

Систематизація підходів до визначення мети аудиту кредиторської заборгованості представлено в табл. 1.2.

Наукові аспекти формування мети аудиту кредиторської заборгованості

№ з/п	Джерело	Визначення поняття
1	2	3
1.	МСА 200 "Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту" [15]	«Надання аудиторіві можливості висловити незалежну думку стосовно того, чи складені фінансові звіти в усіх суттєвих аспектах згідно з визначеною концептуальною основою фінансової звітності» [15].
2.	Утенкова К.О. [71]	«Висловлення аудитором незалежної професійної думки щодо правильності відображення у звітності підприємства інформації щодо кредиторської заборгованості підприємства» [77].
3.	Усач Б. Ф. [70]	«Мета аудиту – сприяння ефективності роботи, раціональному використанню матеріальних, трудових і фінансових ресурсів у підприємницькій діяльності для отримання максимального прибутку» [76].
4.	Білуха Н.Т. [16]	«Мета аудиту – підтвердити достовірність формування кредиторської заборгованості та правильність відображення її в обліку» [24].

Окремі підходи до методики аудиту кредиторської заборгованості економічних суб'єктів національної економіки представлені розробками сучасних науковців.

«На думку Ф.Ф. Бутинця та Б.Ф. Усача метою аудиту операцій із зобов'язаннями визначають встановлення достовірності первинних даних щодо наявності зобов'язань перед кредиторами, повноти і своєчасності відображення первинних даних у зведених документах та облікових регістрах, правильності ведення обліку зобов'язань і його відповідності

прийнятій обліковій політиці, національним положенням (стандартам) бухгалтерського обліку, реальності наявних зобов'язань, законності і доцільності проведених розрахунків, достовірності відображення стану зобов'язань у звітності господарської одиниці» [49].

З'ясовано, «що дії аудитора при перевірці, зазначені Бутинцем Ф.Ф., передбачають перевірку наданого звіту на арифметичну точність; складання пробного звіту про фінансові результати (на підставі робочих документів по інших розділах аудиту); порівняння пробного звіту про фінансові результати з наданим на перевірку та аналіз відхилень; перевірку розрахунку прибутковості акцій; перевірку відповідності даних звіту про фінансові результати в частині даних за відповідний період минулого року» [19].

«Для забезпечення повноти перевірки окремі автори пропонують поточні зобов'язання перевіряти за допомогою таких процедур: визначити за статтями фінансової звітності межу суттєвості; установити, які саме суми відображені у фінансовій звітності, та розглянути первинні документи й договори, внаслідок яких вони виникли» [63].

Зазначимо, що метою аудиту кредиторської заборгованості є перевірка правильності розрахунків із постачальниками за товари, роботи, послуги, дотримання законності проведених операцій, достовірність відображення у фінансовій звітності економічного суб'єкту національної економіки.

«Дослідження кредиторської заборгованості пов'язано із перевіркою достовірності інформації за видами і строками заборгованості. Для цього використовується пряме підтвердження, вивчення контрактів, договорів. У процесі аудиту дається оцінка умовам заборгованості з погляду їх реальності і повноти. Крім того, звертається увага на строки, обмеження використання ресурсів, можливість залучення додаткових джерел фінансування» [48].

Підкреслимо, що окремі автори наводять завдання й послідовність аудиторської перевірки розрахунків із постачальниками та підрядниками, економічних суб'єктів національної економіки узагальнюючи їх разом з іншими поточними зобов'язаннями в одному понятті «кредиторська

заборгованість», що негативно позначається на можливості застосування поданих ними рекомендацій.

На всіх етапах аудиторської перевірки визначається оцінка стану кредиторської заборгованості з погляду їх реальності і повноти. Крім того, звертається увага на строки, обмеження використання ресурсів, можливість залучення додаткових джерел фінансування окремого економічного суб'єкту національної економіки.

Аналіз досліджень надає можливість визначити завдання аудиту кредиторської заборгованості економічного суб'єкту національної економіки, а саме:

- оцінка складання первинної документації з формування кредиторської заборгованості економічного суб'єкту національної економіки;

- реальність та адекватність утворення поточних зобов'язань економічного суб'єкту національної економіки;

- перманентність визначення зобов'язань економічного суб'єкту національної економіки, у тому числі розрахунків з постачальниками та підрядниками;

- раціональність облікового процесу розрахунків з постачальниками та підрядниками економічного суб'єкту національної економіки;

- оперативність та своєчасність погашення кредиторської заборгованості економічного суб'єкту національної економіки.

До предмета аудиту кредиторської заборгованості суб'єкта господарювання визначають господарські процеси та операції, які пов'язані з формуванням та визначенням кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги економічного суб'єкту національної економіки.

«На думку Утенкової К.О. основними завданнями аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками є:

- 1) контроль за дотриманням чинного законодавства щодо формування витрат та відображення інформації про кредиторську заборгованість у фінансовій звітності підприємства;

- 2) встановлення повноти відображення фінансових результатів підприємства на рахунках бухгалтерського обліку та у фінансовій звітності;
- 3) перевірка законності і правильності формування поточних зобов'язань підприємства;
- 4) встановлення відповідності визначення витрат діяльності прийнятій на підприємстві обліковій політиці» [71].

Виокремлення об'єктів аудиту кредиторської заборгованості є обов'язковим етапом алгоритму перевірки, що надає можливість чітко оцінити, які інструменти необхідно засувувати аудиторю в певних умовах. Зазначений перелік об'єктів аудиту представлено на рис. 1.4.

Рис. 1.4. Об'єкти аудиторської перевірки кредиторської заборгованості економічного суб'єкта національної економіки

Зауважимо, що аудит кредиторської заборгованості економічного суб'єкта національної економіки є необхідною умовою ефективного управління ресурсами суб'єкта, що доказано дослідженнями науковців. Представлені підходи до визначення аудиту кредиторської заборгованості

підкреслюють не тільки важливість процедур, але й формування об'єктної бази для проведення перевірки. Регулярність проведення аудиту кредиторської заборгованості надасть можливість виявляти помилки, порушення чинного законодавства до проведення зовнішніх перевірок, що позитивно вплине загальний результат функціонування господарської одиниці.

Висновки до першого розділу

«Кредиторська заборгованість – це заборгованість підприємства іншим юридичним і фізичним особам, що виникла в результаті здійснених раніше дій (подій), оцінена в грошових одиницях і щодо якої в підприємства існують зобов'язання її погашення в певний строк» [21].

«Основними завданнями обліку кредиторської економічного суб'єкта є:

- формування повної та достовірної інформації про стан кредиторської заборгованості за товарно-матеріальні цінності, виконані роботи та надані послуги, яка необхідна внутрішнім користувачам бухгалтерської звітності та окремим стейкхолдерам;

- дотримання форм розрахунків, затверджених в договорах з постачальниками та підрядниками, враховуючи умови оплати та доставки;

- своєчасне ведення розрахунків з кредиторами для запобігання простроченої заборгованості».

Зауважимо, що дотримання фінансової дисципліни у економічного суб'єкта забезпечує гарний імідж та ефективність управління. Процес затримання оплати за одержані матеріальні цінності або несвоєчасне надходження коштів за реалізовану продукцію та надані послуги може призвести до зайвих витрат та підвищення фінансових ризиків.

Функціонування економічних суб'єктів національної економіки залежить не тільки від адекватного обліково-аналітичного забезпечення, але й від налагодженої системи контролю, яка надасть можливість виявляти негативні тенденції фінансово-господарської діяльності, уникати зайвих витрат, які пов'язані із порушенням норм чинного законодавства.

«Основною метою аудиту кредиторської заборгованості суб'єкта господарювання у відповідності з МСА 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту» є висловлення аудитором незалежної професійної думки щодо правильності ведення розрахунків із постачальниками за отримані товарно-матеріальні цінності та надані послуги» [15].

Зауважимо, що аудит кредиторської заборгованості економічного суб'єкту національної економіки є необхідною умовою ефективного управління ресурсами суб'єкта, що доказано дослідженнями науковців. Представлені підходи до визначення аудиту кредиторської заборгованості підкреслюють не тільки важливість процедур, але й формування об'єктної бази для проведення перевірки. Регулярність проведення аудиту кредиторської заборгованості надасть можливість виявляти помилки, порушення чинного законодавства до проведення зовнішніх перевірок, що позитивно вплине загальний результат функціонування господарської одиниці.

Процес дотримання нормативних вимог щодо проведення аудиторської перевірки кредиторської заборгованості економічного суб'єкту національної економіки вважається базовим аспектом ефективного аудиту.

2. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА»

2.1. Техніко-економічна характеристика підприємства

ТОВ «Кривоозерська харчосмакова фабрика» і ТМ «Кривоозерська» утримують лідируючі позиції в сегменті мінеральних вод південного регіону України. «Кривоозерська Харчосмакова Фабрика», де випускається низка товарів під брендом «Кривоозерська» та ще деяка продовольча продукція, – потужне підприємство з сучасним обладнанням і новітніми технологіями, проте – з великою історією і славними традиціями.

Перший камінь у появу сьогоденного промислового гіганта було закладено в 1958 році: Кривоозерський райхарчкомбінат почав будівництво млина потужністю 4 тонни борошна на добу і маслоцеха потужністю 10 тонн рослинного масла на добу, а також дизельного відділення для енергетичних потреб підприємства.

Буквально через 2 роки, в 1960-ому, було введено в експлуатацію цех з виробництва гречаної та пшоняної круп. А через десятиліття, в 1970-му, завершилося будівництво цеху безалкогольної продукції, і було розпочато виробництво квасу (хлібного розливного і «Московського» в скляній ємності 0,5 л). У 1970-1980-их підприємство значно розширило асортимент продукції після введення в експлуатацію і запуску виробництв соків і плодоовочевих консервів, гірчиці і томатних соусів, плодоягідних і виноматеріалів.

У 1987 році відбулася подія, яке стала ключовою у великій історії «Кривоозерської Харчосмакової Фабрики»: воду з місцевої свердловини було відправлено на дослідження в Одеський науково-дослідний інститут медреабілітації і курортології. Експерти підтвердили високу якість води, на підставі чого була отримана ліцензія на виробництво мінеральної природної води «Кривоозерська».

Завдяки команді того покоління, до 1993 року на «Кривоозерській ХСФ» вироблялося, крім мінеральної води, понад 20 найменувань безалкогольних напоїв. Однак і такої виробничої потужності виявилось недостатньо, щоб чинити опір

економічній постперестроєвній кризі 1990-их. Довгі 13 років підприємство перебувало в занепаді.

Точкою відліку новітньої історії «Кривоозерської» можна вважати 2006 рік. Завдяки наполегливості та працьовитості нової команди і прогресивного керівництва почався процес відродження фабрики, впровадження нових комплексних підходів у виробництві та маркетингу.

Сьогодні «Кривоозерська ХСФ» – одне з найпотужніших підприємств півдня України, а його «візитна картка» – природна мінеральна вода «Кривоозерська» – заслужено завоювала визнання всієї країни.

Товариство з обмеженою відповідальністю «Кривоозерська харчосмакова фабрика» створено внаслідок реорганізації шляхом перетворення з закритого акціонерного товариства «Кривоозерська харчосмакова фабрика» для здійснення підприємницької діяльності з метою отримання прибутку.

В результаті перетворення закритого акціонерного товариства у товариство з обмеженою відповідальністю всі його майнові права, нематеріальні активи в тому числі: Спеціальний дозвіл на користування надрами, Ліцензія на видобування корисних копалин, Патент на промисловий зразок. Свідоцтво про атестацію, Свідоцтво на знак для товарів та послуг. Свідоцтва про право власності на нерухоме майно, Свідоцтво про право власності на рухоме майно. Дозвіл на початок виконання робіт підвищеної небезпеки, Дозвіл на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, Дозвіл на спеціальне водокористування. Дозвіл на розміщення відходів, Сертифікат відповідності, Сертифікат на систему управління якістю, медичний (бальнеологічний) висновок, договори, договори на постачання електричної енергії, контракти, договори поставки та надання послуг, договори дистрибуції, установчі договори, кредитні договори, договори купівлі, продажу, оренди землі, додаткові договори та угоди, угоди про соціальноекономічне партнерство, поруки, застави майна, іпотеки нерухомого майна, проектно - кошторисні документації, технічні документації, акти

введення в експлуатацію об'єктів та обладнання, ухвали та судові рішення, рішення (розпорядження, накази) органів місцевого самоврядування та виконавчих органів, протоколи, дозволи, акти, акти приймання - передачі, акти оцінки вартості майна, акти про встановлення меж земельних ділянок в натурі, грошові оцінки земельних ділянок, плани меж землекористування, зведені акти вартості будівель та споруд, експлікації, реєстраційні посвідчення, листи, довідки, довідки-характеристики, виписки, свідоцтва, витяги, страхові свідоцтва, свідоцтва про реєстрацію випуску акцій, повідомлення, накази, заяви, клопотання, екологічні карти, хімічні аналізи води, заключення, погодження, бізнес-плани, власні накази, витяги з наказів, плани підрахунку запасів родовища «Кривоозерське», оглядові карти, гідрогеологічні карти району робіт, паспорта експлуатаційних свердловин №2297, №360, №2297а, №1226а, технологічні схеми розробки родовищ, пояснювальні записки, звіти, грошові кошти та зобов'язання, а також інші права та обов'язки переходять до його правонаступника (якщо діючим законодавством України прямо не передбачено внесення змін у вищевказаних документах), розмір Статутного капіталу, якого має дорівнювати розміру Статутного капіталу акціонерного товариства, яке прийняло рішення про реорганізацію, на дату прийняття такого рішення.

2. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства

Загальний аналіз фінансового стану підприємства

Загальний аналіз фінансового стану підприємства здійснюють за допомогою даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», № 2«Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності».

Аналіз динаміки валюти балансу підприємства здійснюється на підставі даних форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Аналіз динаміки валюти балансу

Показники	На початок року	На кінець року	% зміни
Валюта балансу, тис. грн.:			
– попереднього року	104 268	112 077	7,5
– звітнього року	112 077	155 634	38,9

З табл. 2.1. видно, що відбулося збільшення валюти балансу на кінець попереднього року порівняно з початком на 7,5%, а на кінець звітнього року – на 38,9%, що можна охарактеризувати як позитивне та свідчить про покращення підприємством його діяльності впродовж двох років.

Для більш глибокого виявлення якості динаміки валюти балансу необхідно провести поглиблений аналіз динаміки валюти балансу на підставі даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Поглиблений аналіз динаміки валюти балансу

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Коефіцієнт зміни
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	60 996	190 010	2,1
2. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	7 247	30 607	4,2
3. Валюта балансу, тис.грн.:	104 268	112 077	1,1
– на початок року			
– на кінець року	112 077	155 634	1,4
4. Середнє річне значення валюти балансу*, тис.грн.	108172,5	133855,5	1,2

З табл. 2.2. видно, що збільшення середньорічного значення валюти балансу в 1,2 р. супроводжувалось збільшенням чистого доходу в 2,1 р. та збільшенням фінансового результату до оподаткування в 4,2 р., що свідчить про ефективне вкладення грошових коштів у формування активів підприємства. Таким чином, зміни валюти балансу в звітному році порівняно з попереднім можна охарактеризувати як позитивні.

Аналіз складу, структури та динаміки активів підприємства.

Аналіз оборотних активів. Аналіз дебіторської заборгованості.

Аналіз складу, структури та динаміки активів підприємства здійснюють за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою аналітичної табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Аналіз складу, структури та динаміки активів підприємства

Показники	Код рядка	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
Всього активів, тис. грн.	1300	112 077	155 634	43557	38,9
1. Необоротні активи, тис. грн.	1095	70 047	76 138	6091	8,7
– в % до активів		62,5	48,9	-13,6	х
2. Оборотні активи, тис. грн.	1195	42 030	79 496	37466	89,14
– в % до активів		37,5	51,1	13,6	х
2.1. Запаси, тис. грн.	1100, 1110	24 260	55 707	31447	74,8
– в % до активів		21,6	35,8	14,2	х
2.2. Кошти в розрахунках, тис. грн.	1120÷1155	16706	10641	-6065	-36,3
– в % до активів		14,9	6,8	-8,1	х
2.3. Грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн.	1160, 1165	788	12 882	12094	В 15,3 р.
– в % до активів		0,7	8,3	7,6	х
2.4. Інші оборотні активи, тис. грн.	1170, 1190	276	266	-10	-3,6
– в % до активів		0,3	0,2	-0,1	х
– у тому числі витрати майбутніх періодів **, тис. грн.	1170	92	–	-92	-
– в % до активів		0,1	–	-0,1	х
3. Необоротні активи утримувані для продажу, та групи вибуття, тис.грн.	1200	–	–	–	–
– в % до активів		–	–	–	х

З табл. 2.3. видно, що в звітному році порівняно з попереднім активи підприємства збільшились на 43557 тис. грн., або на 38,9%. Це відбулось за рахунок зменшення оборотних активів на 37466 тис. грн. або на 89,14% та необоротних активів на 6091 тис. грн. або 8,7%.

В структурі активів підприємства попереднього року найбільшу питому вагу займали необоротні активи – 37,5%, питома вага оборотних активів склала 62,5%. В звітному році відбулися наступні зміни в структурі активів підприємства: зменшилась питома вага необоротних активів на 13,6% та відповідно збільшилась питома вага оборотних активів на таку саму величину. Впродовж досліджуваного

періоду необоротних активів утримуваних для продажу, та груп вибуття підприємство не мало.

Аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок звітного року	на кінець звітного року	на початок звітного року	на кінець звітного року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітного року	в % до величини зміни оборотних активів
Оборотні активи всього, тис. грн., в тому числі:	1195	42 030	79 496	100	100	37466	x	89,14	100
– запаси	1100	24 260	55 707	57,7	70,1	31447	12,4	74,8	83,9
– дебіторська заборгованість	1120÷ 1155	16706	10641	39,7	13,4	-6065	-26,3	-36,3	-16,2
– грошові кошти та поточні фінансові інвестиції	1160, 1165	788	12 882	1,8	16,2	12094	14,4	В 15,3 р.	32,3
– інші оборотні активи	1170, 1190	276	266	0,8	0,3	-10	-0,5	-3,6	–

З табл. 2.4. видно, що в звітному році порівняно з попереднім оборотні активи підприємства збільшились на 37466 тис. грн. або на 89,14%. Це відбулось за рахунок збільшення запасів – на 31447 тис. грн. або на 74,8% та грошових коштів та поточних фінансових інвестицій – на 12094 тис. грн. або в 15,3 р., також відбулося зменшення дебіторської заборгованості на 6065 тис. грн. або на 36,3% та інших оборотних активів – на 10 тис. грн. або 3,6%.

В структурі оборотних активів на початок звітного року найбільшу питому вагу займали запаси – 57,7%, питома вага дебіторської заборгованості склала 37,7%, грошових коштів та поточних фінансових інвестицій – 1,8% інших оборотних активів – 0,8%. На кінець звітного року відбулись такі зміни в структурі оборотних

активів: збільшилась питома вага запасів до 70,1%, грошових коштів та поточних фінансових інвестицій – до 16,2%, зменшилась питома вага дебіторської заборгованості до 13,4% та інших оборотних активів – до 0,3%.

Аналіз структури розміщення оборотного капіталу (оборотних коштів) підприємства за сферами розміщення його окремих елементів здійснюється за на підставі даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Аналіз структури розміщення оборотного капіталу (оборотних коштів) підприємств

Показники	Попередній рік		Звітний рік		Відхилення		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	абс.	%	за структурою
1. Сфера виробництва в тому числі:	20 782	49,4	49 606	62,4	28824	138,7	13,0
– виробничі запаси*	20 690	49,2	49 606	62,4	28916	139,8	13,2
– незавершене виробництво*	–	–	–	–	–	–	–
– витрати майбутніх періодів	92	0,2	–	–	-92	-	-0,2
2. Сфера обігу в тому числі:	21248	50,6	29890	37,6	8642	40,7	-13,0
– готова продукція*	3 073	7,3	5 711	7,2	2638	85,8	-0,1
– грошові кошти	788	1,9	12 882	16,2	12094	В 15,3 р	14,3
– дебіторська заборгованість	16 706	39,7	10 641	13,4	-6065	-36,3	-26,3
– товари*	497	1,2	390	0,5	-107	-21,5	-0,7
– інші**	184	0,4	266	0,3	79	42,9	-0,1
Всього оборотний капітал	42 030	100	79 496	100	37466	89,14	–

З табл. 2.5. видно, що в звітному році порівняно з попереднім загальна величина оборотного капіталу підприємства збільшилась на 34499 тис. грн. або на 89,14%. Це відбулось за рахунок зменшення капіталу, розміщеного у сфері виробництва на 28824 тис. грн. або на 138,7% та капіталу, розміщеного в сфері обігу на 8642 тис. грн. або на 40,7%.

В структурі оборотного капіталу попереднього року найбільшу питому вагу займає капітал, розміщений в сфері обігу – 50,6%, питома вага капіталу, розміщеного в сфері виробництва – 49,4%. В звітному році питома вага капіталу,

розміщеного в сфері обігу зменшилась та відповідно, питома вага капіталу, розміщеного у сфері виробництва, збільшилась на 13,0 пунктів.

Аналіз використання оборотного капіталу (оборотних коштів) підприємства та його окремих елементів здійснюється на підставі даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Аналіз використання оборотних коштів

Показники	Код рядка (алгоритм розрахунку)	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	Ф № 2 р. 2000	60 996	190 010	129014	В 2,1 р.
2. Середньорічні залишки оборотних коштів, * тис. грн., в т.ч.	Ф № 1 р. 1195	39719,5	60763	21043,5	53,0
2.1. Запаси*	Ф № 1 р.1100	23808,5	39983,5	16175	67,9
2.2. Кошти в розрахунках*	Ф № 1 р.1125÷1155	13864	13673,5	-190,5	-1,4
2.3. Грошові кошти та поточні фінансові інвестиції*	Ф № 1 р.1160, 1165	1792,5	6835	5596,5	В 4,5 р.
2.4. Інші оборотні активи*	Ф № 1 р.1170, 1190	254,5	271	16,5	6,4
3. Кількість днів в періоді	х	360	360	–	–
4. Одноденна виручка, тис. грн..	р. 1 : р. 3	169,4	527,8	358,4	В 2,1 р.
5. Потреба в оборотних коштів одного дня, тис. грн.	р. 2 : р. 3	110,3	168,8	58,5	53,0
6. Кредиторська заборгованість, тис. грн.	Ф № 1 р.1615	1 099	1 975	876	79,7
7. Коефіцієнт оборотності	р.1 : р.2	1,54	3,13	1,59	103,2
8. Коефіцієнт завантаженості	р.2 : р. 1	0,65	0,32	-0,33	50,7
9. Тривалість 1 обороту, днів, в т.ч.	р.3 : р.7 або р.2 : р.4	234,5	115,2	-119,1	-50,9
9.1. В запасах	р.2.1 : р.4	140,5	75,8	-64,7	-46,0
9.2. В коштах в розрахунках	р.2.2 : р.4	81,8	25,9	-55,9	-68,3
9.3. В грошових коштах	р.2.3 : р.4	10,6	13,0	2,4	22,6
9.4. В інших оборотних коштах	р.2.4 : р.4	1,4	0,5	-0,9	-64,3

Показники	Код рядка (алгоритм розрахунку)	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
10. Економія (надлишок) оборотних коштів, тис. грн.	абс. відхилення по р.9 · р.5 за звітний рік	х	20104,1	х	х
11. Кредиторська заборгованість, враховуючи економію (надлишок) оборотних коштів при умові роботи заводу на рівні попереднього року, тис. грн.	р.10 ± р.6 за звітний рік	х	—	х	х

Розрахунки, наведені в табл. 2.6, свідчать що ефективність використання оборотних коштів підприємства в звітному році порівняно з попереднім покращилась, про що свідчить збільшення коефіцієнту оборотності на 1,59 обороти, зменшення коефіцієнту завантаженості на 0,33 та скорочення тривалості одного обороту оборотних коштів на 119,1 днів (за рахунок скорочення часу перебування в коштах в розрахунках – на 55,9 дня, в запасах – на 64,7 дня, в інших коштах – на 0,9 дня, також відбулось збільшення часу перебування в грошових коштах – на 2,4 дня.). Це призвело до вивільнення з обігу суми оборотних коштів у розмірі 20104,1 тис. грн.

Аналіз складу, структури та динаміки дебіторської заборгованості підприємства здійснюється підставі даних форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.7.

З табл. 2.7 видно, що дебіторська заборгованість на кінець звітного року порівняно з початком року зменшилась на 6065 тис. грн.. або на 36,3%. Це відбулось за рахунок зменшення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 2296 тис. грн.. або 18,1. та заборгованості за розрахунками – на 3770 тис. грн.. або 97,1%, а також відбулось збільшення іншої поточної дебіторської заборгованості на 1 тис. грн.. або на 0,6%.

Таблиця 2.7 – Аналіз складу, структури та динаміки дебіторської заборгованості

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок звітного року	на кінець звітного року	на початок звітного року	на кінець звітного року	абсолютне	питомі ваги	в % до величини на початок звітного року	в % до величини зміни дебіторської заборгованості
Дебіторська заборгованість всього, в тому числі:	1125÷ 1155	16706	10641	100	100	-6065	x	-36,3	100
1.1. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги*	1120, 1125	12 665	10 369	75,8	97,4	-2296	21,6	-18,1	37,9
1.2. Дебіторська заборгованість за розрахунками **::	1130÷ 1145	3882	112	23,2	1,1	-3770	-22,1	-97,1	62,6
– за виданими авансами	1130	2 774	–	16,6	–	-2774	-16,6	–	45,7
– з бюджетом,	1135	1 108	112	6,6	1,1	-996	–	-89,9	16,4
– в тому числі з податку на прибуток	1136	–	–	–	–	–	–	–	–
– з нарахованих доходів	1140	–	–	–	–	–	–	–	–
– із внутрішніх розрахунків	1145	–	–	–	–	–	–	–	–
1.3. Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	159	160	1,0	1,5	1	0,5	0,6	–

В структурі дебіторської заборгованості на початок звітного року найбільшу питому вагу займає заборгованість за товари, роботи, послуги – 75,8%, заборгованість за розрахунками склала 23,2%, інша заборгованість – 1,0%. На кінець звітного року відбулись наступні зміни в структурі дебіторської заборгованості: збільшилась питома вага заборгованості за товари, роботи, послуги та іншої заборгованості на 26,1 % п. та 0,5 % п. відповідно; зменшилась питома вага заборгованості за розрахунками на 22,1%. пункти.

Аналіз дебіторської заборгованості підприємства за строками непогашення здійснюється за даними форми № 5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.8.

Таблиця 2.8 – Аналіз дебіторської заборгованості підприємства за строками непогашення

Показники		Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги		Інша поточна дебіторська заборгованість		Відхилення дебіторської заборгованості	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	За товари, роботи, послуги	іншої
Попередній рік	Всього, в тому числі:	12 665	100	159	100	х	х
	– до 12 місяців	12 665	100	159	100	х	х
	– від 12 до 18 місяців	–	–	–	–	х	х
	– від 18 до 36 місяців	–	–	–	–	х	х
Звітний рік	Всього, в тому числі:	10369	100	160	–	-2296	1
	– до 12 місяців	10369	100	160	–	-2296	1
	– від 12 до 18 місяців	–	–	–	–	–	–
	– від 18 до 36 місяців	–	–	–	–	–	–

З табл. 2.8 видно, що як в попередньому, так й в звітному році дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги та інша заборгованість на 100% погашається у найкоротший термін – до 12 місяців. Це позитивно характеризує діяльність підприємства.

Аналіз складу та динаміки джерел формування активів підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.9.

З табл. 2.9 видно, що в звітному році порівняно з попереднім джерелом формування активів підприємства збільшились на 43557 тис. грн.. або на 38,9%. Це відбулось за рахунок збільшення власного капіталу на 43826 тис. грн.. або на 40,7% та поточних зобов'язань і забезпечень на 1381 тис. грн.. або на 49,9%, також відбулось зменшення довгострокових зобов'язань і забезпечень на 1650 тис. грн або на 100%.

Таблиця 2.9 – Аналіз складу та динаміки джерел формування активів підприємства

Показники	Код рядка	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
Всього джерел формування активів, тис. грн.	1900	112 077	155 634	43557	38,9
1. Власний капітал, тис. грн. – в % до усіх джерел	1495	107 661 96,1	151 487 97,3	43826 1,2	40,7 x
1.1. Наявність власних оборотних коштів, тис. грн. – в % до усіх джерел	1495 – 1095 або 1495 + 1595 – 1095	37614 33,6	75349 48,4	37735 14,8	100,3 x
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1595	1 650 1,4	– –	-1650- -1,5	– x
2.1. Довгострокові зобов'язання, тис. грн. – в % до усіх джерел	1500÷1515	1 650 1,4	– –	-1650 -1,5	– x
2.2. Довгострокові забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1520, 1525	– –	– –	– –	– x
3. Поточні зобов'язання і забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1695	2 766 2,5	4 147 2,7	1381 0,2	49,9 x
3.1.Короткострокові зобов'язання, тис. грн. – в % до усіх джерел	1600, 1610	– –	– –	– –	– x
–в тому числі короткострокові кредити банків, тис. грн. – в % до усіх джерел	1600	– –	– –	– –	– x
3.2.Кредиторська заборгованість, тис. грн. – в % до усіх джерел	1605, 1615÷1645	2318 2,1	3692 2,4	1374 0,3	59,3 x
3.3. Поточні забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1660	– –	– –	– –	– x
3.4. Інші поточні зобов'язання – в % до усіх джерел	1665,1690	448 0,4	417 0,3	-31 -0,1	-6,9 x
4. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття, тис. грн. – в % до усіх джерел	1700	– –	– –	– –	– x

В структурі джерел формування активів підприємства в попередньому році найбільшу питому вагу займав власний капітал – 96,1%, питома вага поточних зобов'язань і забезпечень склала 2,5%, довгострокових зобов'язань і забезпечень – 1,4., В звітному році відбулись наступні зміни в структурі джерел формування

активів підприємства: збільшилась питома вага власного капіталу на 1,2% та поточних зобов'язань і забезпечень на 0,2% пункти, зменшилась питома вага довгострокових зобов'язань і забезпечень на 1,4%.

Аналіз складу, структури та динаміки власного капіталу підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.10.

Таблиця 2.10 – Аналіз складу, структури та динаміки власного капіталу підприємства

Показники	Код рядка	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
Власний капітал всього, тис. грн., в тому числі:	1495	107 661	151 487	43826	40,7
1.Зареєстрований (пайовий) капітал, тис. грн.	1400	29 311	47 311	18000	61,4
–в % до власного капіталу		27,2	31,2	4,0	x
2.Капітал у дооцінках, тис. грн.	1405	960	960	–	–
–в % до власного капіталу		0,9	0,6	-0,3	x
3.Додатковий капітал, тис. грн.	1410	58 828	58 828	–	–
–в % до власного капіталу		54,6	38,8	-15,8	x
4.Резервний капітал, тис. грн.	1415	216	203	-13	6,0
–в % до власного капіталу		0,2	0,1	-0,1	x
5.Нерозподілений прибуток (непокритий збиток), тис. грн.	1420	18 346	44 285	30939	в 1,7 р
–в % до власного капіталу		17,1	29,3	12,2	x
6.Неоплачений капітал, тис. грн.	1425	–	–	–	–
–в % до власного капіталу		–	–	–	x
7.Вилучений капітал, тис. грн.	1430	–	–	–	–
–в % до власного капіталу		–	–	–	x
2.Капітал у дооцінках, тис. грн.	1405	–	–	–	–
–в % до власного капіталу		–	–	–	x

З табл. 2.10 видно, що власний капітал підприємства в звітному році порівняно з попереднім збільшився на 43826 тис. грн.. або на 40,7%. Це відбулось за рахунок збільшення зареєстрованого (пайового) капіталу на 1800 тис. грн. або на 61,4% та нерозподіленого прибутку підприємства на 30939 тис. грн.. або в 1,7 р.

В структурі власного капіталу підприємства в попередньому році найбільшу питому вагу займав додатковий капітал – 54,6%, питома вага зареєстрованого капіталу склала 27,2%, нерозподіленого прибутку – 17,1%, капіталу у дооцінках – 0,9%, резервного капіталу склала 0,2%, В звітному році відбулись наступні зміни структурі власного капіталу підприємства: збільшилась питома вага нерозподіленого прибутку на 12,2% п. та зареєстрованого капіталу на 4,0% п., та зменшилась питома вага додаткового капіталу на 15,8% п., резервного капіталу на 0,1% п. капіталу у дооцінках – 0,3%п.

Аналіз динаміки рентабельності капіталу підприємства здійснюється за даними форм № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», форм № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за два роки за допомогою табл. 2.11.

Таблиця 2.11 – Аналіз рентабельності капіталу підприємства

Показники	Код рядка	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
1. Чистий прибуток (збиток) підприємства, тис. грн.	Ф № 2 р. 2350 (2355)	5 943	25 938	19995
2. Середня річна сума капіталу підприємства, тис. грн.*, в тому числі:	Ф № 1 р. 1300	108172,5	133855,5	25683
– основного капіталу*	Ф № 1, р. 1095	28733,5	73092,5	44359
– оборотного капіталу*	Ф № 1 р.1195	79439	60763	18676
в тому числі – власного оборотного капіталу*	Ф № 1 р.1495 – р.1095	36144	56481,5	20337,5
3. Рентабельність капіталу, %		5,49	19,38	13,89
4. Рентабельність основного капіталу, %		20,68	35,47	14,79
5. Рентабельність оборотного капіталу, %		7,48	42,67	35,19
6. Рентабельність власного оборотного капіталу, %		16,44	45,9	29,46

Розрахунки, наведені в табл. 2.11 показують, що в звітному році у порівнянні з попереднім показники рентабельності капіталу у підприємства збільшились:

– всього капіталу – на 13,89% п., за рахунок збільшення чистого прибутку на 19995 тис. грн. та середньорічної суми капіталу на 25683 тис. грн.;

– основного капіталу – на 17,79 % п. за рахунок збільшення чистого прибутку на 19995 тис. грн. та середньорічної суми основного капіталу на 44359 тис. грн.;

– оборотного капіталу – на 35,19% п. за рахунок збільшення чистого прибутку на 19995 тис. грн. та середньорічної суми оборотного капіталу на 16876 тис. грн.;

– власного оборотного капіталу – на 29,46% п. за збільшення чистого прибутку на 19995 тис. грн. та середньорічної суми власного оборотного капіталу на 20337,5 тис. грн.

Ці зміни позитивно характеризують діяльність підприємства.

Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.12.

Таблиця 2.12 – Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок звітного року	на кінець звітного року	на початок звітного року	на кінець звітного року	абсолютне	питомі ваги	в % до величини на початок звітного року	в % до величини зміни кредиторської заборгованості
Кредиторська заборгованість всього, в тому числі:	1605÷1645, 1690	2716	4109	100,0	100,0	1393	x	51,3	100,0
1.1. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги*	1605, 1615	1 099	1 975	40,5	48,1	876	7,6	79,7	62,9
1.2. Кредиторська заборгованість за розрахунками**:	1610, 1620÷1645	1169	1717	43,0	41,8	548	-1,2	31,9	39,3
– за довгостроковими зобов'язаннями	1610	–	–	–	–	–	–	–	–

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок звітного року	на кінець звітного року	на початок звітного року	на кінець звітного року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітного року	в % до величини зміни кредиторської заборгованості
– з бюджетом, – у т.ч. з податку на прибуток – зі страхування – з оплати праці – за одержаними авансами	1620	–	–	–	–	–	–	–	–
	1621	–	–	–	–	–	–	–	–
	1625	80	151	2,9	3,7	71	0,8	88,6	5,1
	1630	166	181	6,1	4,4	15	-1,7	9,0	1,1
	1635	913	1 373	33,6	33,4	460	-0,2	50,4	33,0
– за розрахунками з учасниками	1640	–	–	–	–	–	–	–	–
– із внутрішніх розрахунків	1645	10	12	0,4	0,3	2	-0,1	20,0	0,1
1.3. Інші поточні зобов'язання	1690	448	417	16,5	10,1	-31	-6,4	-6,7	-2,2

В структурі кредиторської заборгованості на початок звітного року найбільшу питому вагу займала заборгованість за розрахунками – 43,0%, питома вага заборгованості за товари, роботи, послуги – 40,5%, інших поточних зобов'язань склала 16,5%,. На кінець звітного року відбулись наступні зміни в структурі кредиторської заборгованості: збільшилась питома вага заборгованості за товари, роботи, послуги. на 7,6 % п., зменшилась питома вага інших поточних зобов'язань та заборгованості за розрахунками 6,4 % п. та на 1,2 % п. відповідно.

Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства можна виконати за на підставі даних форм №1«Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.13 .

Таблиця 2.13 – Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства

Показники	Дебіторська заборгованість, тис. грн.	Кредиторська заборгованість, тис. грн.	Перевищення заборгованості	
			дебіторської	кредиторської
1. Заборгованість за товари, роботи, послуги, тис. грн.:	10369	1975	8394	–
2. За розрахунками:	112	1717	–	1605
– з бюджетом	112		112	
– у т.ч. з податку на прибуток	–	–	–	–
– за виданими авансами		–		–
– зі страхування	–	151	–	151
– з оплати праці	–	181	–	181
– за одержаними(отриманими) авансами	–	1 373	–	1 373
– за розрахунками з учасниками	–	–	–	–
– із внутрішніх розрахунків	–	12	–	12
3. Інші види заборгованості	160	417	–	257
Всього	10641	4109	6532	

З табл. 2.13 видно, що на кінець попереднього року сталося перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською на 6532 тис. грн. Це відбулось за рахунок перевищення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 8394 тис. грн.

Аналіз фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємства

Аналіз фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємства здійснюють за допомогою даних форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)».

Аналіз фінансової стійкості підприємства за узагальнюючими показниками здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.14.

Таблиця 2.14 – Аналіз фінансової стійкості підприємства за
узагальнюючими показниками

Показники	Сума, тис.грн.		
	на початок попереднього року	на кінець попереднього року	на кінець звітнього року
1. Власний капітал (1495)	101 533	107 661	151 487
2. Необоротні активи (1095)	66 859	70 047	76 138
3. Наявність власних оборотних коштів (1495-1095)	34674	37614	75349
4. Короткострокові кредити банків (1600)	–	–	–
5. Загальна величина джерел формування запасів (ряд. 3 + ряд. 4)	34674	37614	75349
6. Запаси (1100)	23 357	24 260	55 707
7. Надлишок (+) або нестача (–) власних оборотних коштів (ряд. 3 – ряд. 6)	11317	13354	19642
8. Надлишок (+) або нестача (–) загальної величини джерел формування запасів (ряд. 5 – ряд. 6)	11317	13354	19642
9. Джерела, що послаблюють фінансову напругу (р. 1615)	1 248	1 099	1 975
10. Тип фінансової ситуації на підприємстві	<i>абс. стійка</i>	<i>абс. стійка</i>	<i>абс. стійка</i>

Відповідно до забезпеченості запасів, згаданими варіантами фінансування, розрізняють чотири типи фінансової стійкості:

1. *Абсолютна стійкість* – цей тип фінансової ситуації зустрічається рідко та вказує, що для забезпечення запасів достатньо власного оборотного капіталу, платоспроможність підприємства гарантовано:

$$\text{Запаси} < \text{Власний оборотний капітал}$$

2. *Нормальна стійкість* – для забезпечення запасів залучають власний (постійний) капітал та короткострокові кредити та позики, платоспроможність гарантована:

$$\text{Запаси} = (\text{Власний оборотний капітал} + \text{Короткострокові кредити банків})$$

3. *Нестійкий, передкризовий (критичний) фінансовий стан* – для забезпечення запасів крім власного оборотного капіталу та короткострокових кредитів і позик залучають джерела, які послабляють фінансову напругу (наприклад, кредиторську

заборгованість), платоспроможність порушено, але є можливість її відновити за рахунок скорочення дебіторської заборгованості, прискорення оборотності запасів:

$$\text{Запаси} \leq (\text{Власний оборотний капітал}) + (\text{Короткострокові кредити банків}) + \text{Джерела, які послаблюють фінансову напругу: кредиторська заборгованість}$$

4. Кризовий фінансовий стан – для забезпечення запасів, не вистачає зазначених джерел їх фінансування, підприємству загрожує банкрутство, поновлення запасів відбувається за рахунок коштів, які сформувалися за рахунок уповільнення оборотності кредиторської заборгованості.

$$\text{Запаси} > (\text{Власний оборотний капітал}) + (\text{Короткострокові кредити банків}) + \text{Джерела, які послаблюють фінансову напругу: кредиторська заборгованість}$$

Дані розрахунків, які наведені в табл. 2.14, показують, що фінансова ситуація на підприємстві впродовж двох років є абсолютно стійкою.

Аналіз фінансовій стійкості підприємства за частковими показниками здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.15.

Таблиця 2.15 – Аналіз фінансової стійкості підприємства за частковими показниками

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	На початок попереднього року	На кінець попереднього року	На кінець звітнього року	Нормативне значення
1. Коефіцієнт автономії (К _{авт})	1495	0,973	0,961	0,973	більше 0,5
	1900				
2. Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів (К _ф)	1595+1695+ +1700	0,027	0,040	0,027	менше 1,0
	1495				
3. Наявність власних оборотних коштів (ОК _{вл})	1495 – 1095 або 1495 + 1595 – 1095	34674	37614	75349	збільшення

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	На початок попереднього року	На кінець попереднього року	На кінець звітного року	Нормативне значення
4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу ($K_{ман}$)	1495 – 1095	0,342	0,349	0,497	0,4...0,6
	1495				
5. Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами (K_3)	1495 – 1095	0,927	0,895	0,948	0,1
	1195+1200				

Як видно з табл. 2.15, коефіцієнт автономії впродовж двох років знаходиться в межах норми, що свідчить про стабільність та фінансову незалежність від зовнішніх кредиторів.

Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів знаходиться в межах норми, незважаючи на незначне зменшення даного показника на кінець звітного року. Це свідчить, що на початок попереднього року на 1 гривню власного капіталу підприємства припадало 0,03 грн. залучених коштів, на кінець попереднього року – 0,04 грн., на кінець звітного року – 0,03 грн.

Підприємство має власні оборотні кошти впродовж двох років, величина яких збільшується на кінець звітного року, що позитивно характеризує діяльність підприємства.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу знаходиться в межах норми.

Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами має стабільну величину та свідчить про забезпеченість оборотних коштів підприємства власними оборотними коштами. впродовж двох років.

Таким чином, аналіз показників фінансової стійкості підприємства дозволяє зробити висновок про ефективне вкладення грошових коштів в діяльність підприємства та фінансову стабільність функціонування підприємства на ринку.

Аналіз ліквідності балансу здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» допомогою табл. 2.16.

Таблиця 2.16 – Розрахунок абсолютних показників для аналізу ліквідності балансу звітного року

Показники активу балансу	Сума, тис.грн.		Показники пасиву балансу	Сума, тис.грн.		Платіжний результат, тис.грн.	
	на початок року	на кінець року		на початок року	на кінець року	на початок року	на кінець року
A_1 – Найбільш ліквідні активи (1160+1165)	788	12 882	P_1 – Найбільш термінові зобов'язання (1605+1615÷1660+1690+1700)	2 716	4 109	-1928	8773
A_2 – Активи, які можна реалізувати швидко (1120÷1155+1190)	16890	10907	P_2 – Короткострокові пасиви (1600+1610)	–	–	16890	10907
A_3 – Активи, які можна реалізувати повільно (1100+1110+1170+1200)	24352	55707	P_3 – Довгострокові пасиви (1500÷1520)	1650	–	22702	55707
A_4 – Активи, реалізація яких пов'язана з труднощами (1095)	70 047	76 138	P_4 - Постійні пасиви (1495+1665+1525+1526)	107711	151525	-37664	-75387
<i>Баланс</i>	112077	155634	<i>Баланс</i>	112077	155634	–	–

З табл. 2.16 видно, що баланс підприємства в звітному році є абсолютно ліквідним лише на кінець року:

а) на початок року:

$$A1 < P1$$

$$A2 > P2$$

$$A3 > P3$$

$$A4 < P4$$

б) на кінець року:

$$A1 > P1$$

$$A2 > P2$$

$$A3 > P3$$

$$A4 < P4$$

Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» (або табл.2.16) за допомогою табл. 2.17.

Таблиця 2.17 – Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками

Коефіцієнти ліквідності підприємства	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Норма	Розрахункові значення			Відхилення
			На початок попереднього року	На кінець попереднього року	На кінець звітнього року	
а	б	в	1	2	3	3-2
1. Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	1195+1200	= 2,0	13,67	15,47	19,35	3,88
	1695					
2. Коефіцієнт швидкої (критичної) ліквідності	1195+1200-	1,0	5,13	6,5	5,79	-0,71
	-1100-1110					
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1160+1165	> 0,2	0,62	0,29	3,14	2,85
	1695	[0,25... 0,35]				

З табл. 2.17 видно, що коефіцієнти швидкої, поточної та абсолютної ліквідності значно перевищують нормативні значення, що свідчить про платоспроможність підприємства.

2.3. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства здійснюють за допомогою даних форм № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності».

Аналіз складу, динаміки та структури фінансових результатів діяльності підприємства проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.18.

З табл. 2.18 видно, що фінансовий результат до оподаткування в звітному році порівняно з попереднім збільшився на 23360 тис. грн.. або в 3,2 рази. Це відбулось за рахунок зменшення збитку від реалізації продукції на 23734 тис. грн.. або в 4,3 рази та збільшення прибутку від іншої операційної діяльності – на 4031 тис. грн.. або на 30,6%, отримання прибутку від іншої діяльності у звітному році у сумі 122

тис. грн. Негативний вплив здійснило збільшення збитку від фінансової діяльності на 27 тис. грн. або на 6,7%.

Таблиця 2.18 – Аналіз складу, динаміки та структури фінансових результатів діяльності підприємства

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік		Звітний рік		Відхилення	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
1. Фінансовий результат від реалізації продукції	2000-2050-2130-2150	-5524	-76,22	18210	59,5	23734	В 4,3 р.
2. . Фінансовий результат від іншої операційної діяльності	2120-2180	13175	181,79	12706	41,5	4031	30,6
3. Фінансовий результат від операційної діяльності	2190 (2195)	7 651	х	30 916	х	23265	В 3,0 р.
4. Фінансовий результат від інвестиційної та фінансової діяльності	2200 + 2220 – –2250 –2255	-404	-5,57	-431	1,4	-27	6,7
5. Фінансовий результат іншої діяльності	2240 – 2270	–		122	0,4	122	100
6. Фінансовий результат до оподаткування	2290 (2295)	7 247	100,0	30 607	100,0	23360	В 3,2 р.

Аналіз формування та динаміки фінансового результату від основної операційної діяльності (реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)) проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.19.

Таблиця 2.19 – Аналіз формування та динаміки фінансових результатів підприємства від основної операційної діяльності

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік, тис. грн.	Звітний рік, тис. грн.	Відхилення	
				тис. грн.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	60 996	190 010	129014	В 2,1 р.
2. Собівартість реалізованої продукції	2050	52 564	141 062	88498	В 1,7 р.
3. Адміністративні витрати	2130	2 603	3 504	901	34,6
4. Витрати на збут	2150	11 353	27 234	15884	В 1,4 р.
5. Фінансовий результат від основної операційної діяльності	2000-2050-2130-2150	-5524	18210	23734	В 4,3 р.

З табл. 2.19 видно, що фінансовий результат від основної операційної діяльності в попередньому році був збитком, який в звітному році перетворився на прибуток, що викликало його зменшення на 23374 тис. грн.. або в 4,3 р.та позитивно характеризує діяльність підприємства Це відбулось за рахунок збільшення чистого доходу від реалізації продукції більшими темпами (в 2,1 р.), ніж збільшення витрат, що пов'язані з реалізацією продукції (собівартість реалізованої продукції – в 1,7р., адміністративні витрати – на 34,6%, витрат на збут – в 1,4 р.).

Аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від іншої операційної діяльності проводиться даними форми №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.20.

Таблиця 2.20 – Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від іншої операційної діяльності

Показники	Попередній рік				Звітний рік				Відхилення	
	доходи	витрати	Фінансовий результат		доходи	витрати	Фінансовий результат		абс.	%
			тис. грн.	%			тис. грн.	%		
1. Операційна оренда активів	843	–	843	6,4	995	–	995	7,8	152	18,0
2. Операційна курсова різниця	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3. Реалізація інших необоротних активів	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
4. Штрафи, пені, неустойки	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

Показники	Попередній рік				Звітний рік				Відхилення	
	доходи	витрати	Фінансовий результат		доходи	витрати	Фінансовий результат		абс.	%
			тис. грн.	%			тис. грн.	%		
5. Утримання об'єктів житлово-комунального і соціально-культурного призначення	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
5. Інші операційні доходи і витрати, в тому числі:	16959	4627	12332	93,6	17092	5381	11711	92,2	-621	5,0
– відрахування до резерву сумнівних боргів	x	–	–	–	x	–	–	–	–	–
– непродуктивні витрати і втрати	x	–	–	–	x	–	–	–	–	–
Всього фінансовий результат від іншої операційної діяльності	17 802	4 627	13175	100,0	18 087	5 381	12706	100,0	4031	30,6

З табл. 2.20 видно, що фінансовий результат від іншої операційної діяльності був прибутком, який в звітному році порівняно з попереднім роком збільшився на 4031 тис. грн., або на 30,6%. Це відбулось за рахунок збільшення прибутку від: операційної оренди активів на 152 тис. грн. або на 18,0%, та зменшення прибутку від інших операційних доходів і витрат– на 621 тис. грн.. або на 5,0%.

Як в звітному так й в попередньому роках фінансовий результат від іншої операційної діяльності формувався за рахунок прибутку від операційної оренди активів, та інших операційних доходів і витрат.

Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від інвестиційної, фінансової та іншої діяльності проводиться даними форми №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.21 – 2.23.

За два роки підприємство не здійснювало фінансових результатів від інвестиційної діяльності.

Таблиця 2.22 – Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від фінансової діяльності

Показники	Попередній рік				Звітний рік				Відхилення	
	доходи	витрати	Фінансовий результат		доходи	витрати	Фінансовий результат		абс.	%
			тис. грн.	%			тис. грн.	%		
1. Дивіденди	–	х	–	–	–	х	–	–	–	–
2. Проценти	х	404	-404	100,0	х	431	-431	100,0	-27	6,7
3. Фінансова оренда активів	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
4. Інші фінансові доходи і витрати	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Всього фінансовий результат від фінансової діяльності	–	404	-404	100,0	–	431	-431	100,0	-27	6,7

З табл. 2.22 видно, що фінансовий результат від фінансової діяльності як в звітному, так й в попередньому році був збитком, який збільшився на 27 тис. грн. або на 6,7 %. Це відбулося за рахунок збільшення фінансових витрат. Як в попередньому так й в звітному роках фінансовий результат від фінансової діяльності формувався за рахунок фінансових витрат.

Таблиця 2.23 – Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від іншої діяльності

Показники	Попередній рік				Звітний рік				Відхилення	
	доходи	витрати	Фінансовий результат		доходи	витрати	Фінансовий результат		абс.	%
			тис. грн.	%			тис. грн.	%		
1. Реалізація фінансових інвестицій	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2. Реалізація необоротних активів	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3. Реалізація майнових комплексів	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

Показники	Попередній рік				Звітний рік				Відхилення	
	доходи	витрати	Фінансовий результат		доходи	витрати	Фінансовий результат		абс.	%
			тис. грн.	%			тис. грн.	%		
4. Не операційна курсова різниця	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
5. Безоплатно одержані активи	–	х	–	–	–	х	–	–	–	–
6. Списання необоротних активів	х			100,0	х	11	-11	–		
7. Інші доходи і витрати	–	–	–	–	133	–	133	–	–	–
Всього фінансовий результат від іншої діяльності	–	–	–	100,0	133	11	122	100	122	100

З табл. 2.23 видно, що підприємство здійснювало іншу діяльність лише в звітному році, від якої отримало прибуток у розмірі 122 тис. грн. Фінансовий результат від іншої діяльності формувався за рахунок витрат на списання необоротних активів та інших доходів.

Таблиця 2.24 - Аналіз формування чистого прибутку

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
1. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	2290 (2295)	7 247	30 607	23360	В 3,2 р.
2. Витрати (дохід) з податку на прибуток, тис.грн.	2300	1 304	4 669	3365	В2,6 р.
3. Чистий прибуток, тис.грн.	2290 (2295)– –2300	5 943	25 938	19995	В 3,4 р.

З табл. 2.24 видно, що сума чистого прибутку підприємства в звітному році порівняно з попереднім збільшилась на 19995 тис. грн., або в 3,4 р. Це відбулось за рахунок збільшення фінансового результату до оподаткування на 23360 тис. грн., або в 3,2 р. та витрат з податку на прибуток на 3365 тис. грн. або в 2,6 р.

Таблиця 2.25 - Аналіз рентабельності виробництва

Показники	Алгоритм розрахунку	Попередній рік	Звітний рік	Абс.відхил.
1. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	форма№2 р.2290 (2295)	7 247	30 607	23360
2. Середня річна вартість основних засобів, тис.грн.	форма№1 р.1011*	237475	231770	-5705
3. Середня річна вартість оборотних коштів, тис.грн.	форма№1 р.1195*	39719,5	60763	21043,5
4. Загальна величина виробничих фондів підприємства, тис. грн..	р. 2 + р. 3	277194,5	292533	-24381
5. Рентабельність виробництва, %	р.1: р.4·100%	2,61	10,46	7,85

Дані табл. 2.25 свідчать, що в звітному році порівняно з попереднім рентабельність виробництва збільшилась на 8,17% пункти. На це вплинули наступні фактори:

– збільшення прибутку до оподаткування на 23360 тис. грн.. здійснило позитивний вплив та призвело до збільшення рентабельності виробництва на 8,43% пункти ($30607 \div (237475 + 39719,5) - 2,61 = 11,04 - 2,61 = 8,43\% \text{п.}$);

– зменшення середньої річної вартості основних засобів на 5705 тис. грн. здійснило позитивний вплив та призвело до збільшення рентабельності виробництва на 0,26 % пункти ($30607 \div (231770 + 39719,5) - 11,04 = 11,3 - 11,04 = 0,26\% \text{п.}$);

– збільшення середньої річної вартості оборотних коштів на 18969 тис. грн. здійснило негативний вплив та призвело до зменшення рентабельності виробництва на 0,84% пункти $(30607 \div (231770 + 60763) - 11,3 = 10,46 - 11,3 = -0,84\% \text{п.})$;

Загальний вплив факторів: $8,43 + 0,26 - 0,84 = 7,85\% \text{п}$

Аналіз ймовірності банкрутства підприємства

Аналіз ймовірності банкрутства підприємства здійснюють за допомогою даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності».

Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за двох факторною моделлю Альтмана здійснюється за допомогою формули 1.

$$Z = -0.3877 - 1.0736 \cdot K_{\text{пл}} + 0.579 \cdot \frac{\text{ПК}}{\text{П}} \quad (1)$$

де Z – показник ймовірності банкрутства

$K_{\text{пл}}$ – коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)

ПК – позиковий капітал (ф. №1, 1595+1695+1700)

П – сума пасивів (ф. №1, р. 1900)

Якщо $Z > 0$, констатується високий рівень банкрутства, при $Z < 0$ – низький.

$$Z_{\text{опер.}} = -0,3877 - 1,0736 * 15,47 + 0,579 * \frac{4416}{112077} = -16,9$$

$$Z_{\text{звіт.}} = -0,3877 - 1,0736 * 19,35 + 0,579 * \frac{4147}{155634} = -21,15$$

Оцінка ймовірності банкрутства за двох факторною моделлю Альтмана як в попередньому так й в звітному році показник $Z < 0$, що свідчить про низький рівень банкрутства підприємства, в звітному році значення показника зменшується, що свідчить про зменшення ймовірності банкрутства підприємства та позитивно характеризує його діяльність.

Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за системою показників Бівера здійснюється за даними форм №1 «Баланс» та №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.26.

Таблиця 2.26 – Система показників Бівера

Показники	Алгоритм розрахунку	Попередній рік	Звітний рік	Рекомендовані значення показників		
				Група I – стійкий фінансовий стан	Група II – за 5 років до банкрутства	Група III – за рік до банкрутства
1. Коефіцієнт Бівера	$\frac{p.(2350+2515) \text{ ф. №2}}{p. (1595+1695+1700) \text{ ф. №1}}$	1,35	6,25	0,4 – 0,45	0,17	-0,15
2. Коефіцієнт поточної ліквідності	см. табл.. 2.17	15,47	19,35	$\leq 3,2$	$\leq 2,0$	$\leq 1,0$
3. Рентабельність капіталу за чистим прибутком	см. табл.. 2.11	5,49	19,38	6-8	4	-22
4. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	$\frac{p. (1595+1695+1700) \text{ ф. №1}}{p. 1900 \text{ ф. №1}}$	0,039	0,027	$\leq 0,37$	$\leq 0,50$	$\leq 0,80$
5. Коефіцієнт покриття активів власним оборотним капіталом	$\frac{p.(1495 - 1095) \text{ ф. №1}}{p. 1300 \text{ ф. №1}}$	0,336	0,484	0,4	$\leq 0,30$	$= 0,06$

Оцінка банкрутства підприємства за системою показників Бівера, свідчить, що як в попередньому році, так й в звітному році підприємство по всім показникам відноситься до I групи стійкій фінансовий стан.

Таблиця 2.27 – Основні фінансово-економічні показники діяльності
ТОВ «Кривоозерська харчосмакова фабрика» за 2021-2022рр.*

Показники	Попередн ий рік	Звітній рік	Відхилення	
			абс.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	60 996	190 010	129014	в 2,1 р.
2. Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	52 564	141 062	88498	в 1,7 р
3. Адміністративні витрати, тис. грн.	2 603	3 504	901	36,4
4. Витрати на збут, тис. грн.	11 353	27 234	15881	в 1,4 р.
5. Валовий прибуток, тис.грн.	8 432	48 948	40516	в 4,8 р.
6. Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	63599	171800	108201	в 1,7 р.
7. Витрати на 1 гривню реалізованої продукції, коп.	104	90	-14	-13,5
5. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн. в тому числі:	7 247	30 607	23360	в 3,2 р.
- від основної операційної діяльності	-5524	18210	23734	в 4,3 р.
- від іншої операційної діяльності	13175	12706	4031	30,6
- від фінансової діяльності	-404	-431	-27	6,7
- від іншої діяльності	–	122	122	100
6. Податок на прибуток, тис.грн.	1 304	4 669	3365	в2,6 р.
7. Чистий прибуток, тис.грн.	5 943	25 938	19995	в 3,4 р.
8. Матеріальні витрати, тис.грн.	38 575	145 249	106674	в 2,8 р.
9. Матеріаловіддача, грн.	1,58	1,31	-0,27	17,1
10. Матеріаломісткість продукції, грн.	0,63	0,76	0,13	20,6
11. Середня облікова кількість штатних працівників облікового складу, осіб	71	66	-5	-7,0
12. Продуктивність праці одного штатного працівника облікового складу, грн.	859099	2878939	2019840	в 2,4 р.
13. Фонд оплати праці штатних працівників облікового складу, тис.грн.	5 196	5 725	529	10,2
14. Середня річна заробітна плата одного штатного працівника облікового складу, грн.	73183,1	86742,4	13559,3	18,5
15. Середня річна вартість основних засобів за основним видом діяльності, тис.грн.	237475	231770	-5705	-2,4
16. Фондовіддача, грн.	0,26	0,82	0,56	в 2,2 р.
- по продукції				
- по прибутку	0,03	0,13	0,1	в 3,3 р.
17. Фондорентабельність, %	2,5	11,2	8,7	х
18. Середня річна вартість оборотних коштів, тис.грн.	39719,5	60763	21043,5	53,0
19. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	1,54	3,13	1,59	103,2
20. Рентабельність продукції, %	16,0	34,7	18,7	х
21. Рентабельність виробництва, %	2,61	10,46	7,85	х
22. Середня річна сума дебіторської заборгованості, тис.грн.	13864	13673,5	-190,5	-1,4
23. Середня річна сума кредиторської заборгованості, тис.грн.	2750,5	3362,5	-612	-22,3

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс.	%
24. Коефіцієнти ліквідності балансу на кінець року:	15,47	19,35	3,88	
- коефіцієнт поточної ліквідності				x
- коефіцієнт швидкої ліквідності	6,5	5,79	-0,71	x
- коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,29	3,14	2,85	x

*розраховано за даними фінансової та статистичної звітності підприємства

Висновки до другого розділу

Таким чином, аналіз основних фінансово-економічних показників діяльності Товариство з обмеженою відповідальністю "Кривоозерська Харчосмакова Фабрика" за 2021-2022 роки свідчить про значне покращення його діяльності за досліджуваний період.

За звітний рік порівняно з попереднім відбулось збільшення чистого доходу від реалізації продукції на 129014 тис. грн. або в 2,1 р., та собівартості реалізованої продукції – на 88498 тис. грн. або в 1,7р., що призвело до зменшення витрат на 1 грн. реалізованої продукції на 14 коп. або на 15,5%.

В звітному році порівняно з попереднім фінансовий результат до оподаткування збільшився на 23360 тис. грн.. або в 3,2 рази, це відбулось за рахунок зменшення збитку від реалізації продукції на 23734 тис. грн.. або в 4,3 рази та збільшення прибутку від іншої операційної діяльності – на 4031 тис. грн.. або на 30,6%, отримання прибутку від іншої діяльності у звітному році у сумі 122 тис. грн., негативний вплив здійснило збільшення збитку від фінансової діяльності на 27 тис. грн. або на 6,7%.

Покращилось використання ресурсів на підприємстві: трудових – про що свідчить збільшення продуктивності праці одного штатного працівника облікового складу на 2019840 грн. або в 2,4 р., основних засобів – про що свідчить збільшення фондівіддачі по продукції на 0,56 грн або в 2,2 р. та по прибутку – на 0,1 грн. або в 3,3 р. Покращилась ефективність використання оборотних коштів про що свідчить збільшення коефіцієнту оборотності оборотних коштів на 0,41 обороти або на

30,2%. Показники рентабельності також збільшились – рентабельність продукції – на 18,7%п., рентабельність виробництва – на 7,85 %п. Проте погіршилось використання матеріальних ресурсів на підприємстві, про що свідчить зменшення матеріаловіддачі на 0,27 грн або 17,1%.

Коефіцієнти ліквідності підприємства знаходяться в межах нормативних значень, що свідчить про його спроможність погасити свої поточні зобов'язання.

В структурі кредиторської заборгованості на початок звітного року найбільшу питому вагу займала заборгованість за розрахунками – 43,0%, питома вага заборгованості за товари, роботи, послуги – 40,5%, інших поточних зобов'язань склала 16,5%,. На кінець звітного року відбулись наступні зміни в структурі кредиторської заборгованості: збільшилась питома вага заборгованості за товари, роботи, послуги. на 7,6 % п., зменшилась питома вага інших поточних зобов'язань та заборгованості за розрахунками 6,4 % п. та на 1,2 % п. відповідно.

3. ОБЛІК І АУДИТ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА»

3.1. Практичні аспекти обліку кредиторської заборгованості на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА»

На підприємстві ТОВ «Кривоозерська харчосмакова фабрика» бухгалтерський облік здійснюється згідно з Наказом №1 «Про облікову політику підприємства і організацію бухгалтерського та податкового обліку на підприємстві» і згідно з Законом «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність».

Облікова політика застосовується так, щоб фінансові звіти повністю відповідали всім вимогам Закону і кожному конкретному П(С)БО. Застосовується перш за все ті підходи і методи для ведення бухгалтерського обліку і представлення інформації у фінансових звітах, які передбачені П(С)БО і найбільш адаптовані до діяльності підприємства;

Наказ № 1 «Про облікову політику підприємства і організацію бухгалтерського обліку на підприємстві» містить у собі загальні відомості:

- згідно з П(С)БО 1 ведення бухгалтерського обліку і складання фінансових звітів (окрім звіту про рух грошових коштів) проводиться за принципом нарахування і так, щоб результат операцій і інших подій відображалися в облікових регістрах і фінансових звітах тоді, коли вони мали місце, а не тоді, коли підприємство отримує або сплачує кошти. Такий підхід до складання фінансових звітів дає можливість інформувати користувачів не тільки про надходження або сплату грошових коштів у минулому, а й зобов'язаннях сплачувати кошти або надходження їх в майбутньому;

- згідно П(С) БО 7 основними засобами визнаються матеріальні активи, які використовуються підприємством у виробництві або постачанні товарів і надання послуг, для адміністративних цілей і використовуватимуться, як очікується впродовж більш за один рік [8];

- згідно П(С) БО 8 бухгалтерський облік нематеріальних активів ведеться за первинною вартістю і формується згідно з п.11-17. Амортизацію нематеріальних активів здійснюють прямолінійним методом. Термін корисного використання нематеріальних активів встановлено по групам;

- на інші необоротні матеріальні активи, які враховуються на рахунок 11, нараховувати знос у розмірі 100% при введенні їх в експлуатацію згідно п.11 П(С) БО 7;

- для обліку і узагальнення інформації про фінансові результати підприємства використовувати рахунок 79 «Фінансові результати», на якому визначається прибуток або збиток шляхом щоквартального порівняння дебетових оборотів з кредитовими. Для виявлення остаточного результату рахунок 79 по закінченню року закривати на 44 рахунок «Нерозподілений прибуток (непокриті збитки)». Дані по цьому рахунку використовувати у фінансовій звітності підприємства;

- за ведення бухгалтерського обліку на підприємстві відповідає головний бухгалтер, в його обов'язки входить: забезпечення дотримання на підприємстві встановлених єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку; складання і подання в установлені терміни фінансової і статистичної звітності; організація контролю за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій; брати участь в оформленні матеріалів, пов'язаних з нестачею та відшкодуванням втрат від нестачі, крадіжки і псування активів підприємства; вести бухгалтерський облік на підприємстві по автоматизованій системі обробки даних;

- податковий облік здійснюється згідно законодавству України;

- фінансова звітність представляється кожного кварталу у складі: форми №1 «Баланс», форми №2 «Звіт о фінансових результатах» до 25 числа місяця, наступного за звітним кварталом; кожного року у складі: форми №1 «Баланс», форми №2 «Звіт о фінансових результатах», форми №3 «Звіт про рух грошових коштів», форми №4 «Звіт про власний капітал», форми №5 «Примітки річної фінансової звітності» до 20 лютого наступного за звітним

роком (згідно з Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 р. №996-XIV).

Сформована схема організації документообігу ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА», яка визначає сучасні тенденції облікового процесу, включаючи питання поточних зобов'язань, що візуалізовано на рис. 3.1.

Рис. 3.1. Специфіка побудови документообігу на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА»

Пріоритетні аспекти функціонування економічного суб'єкта національної економіки представлені в Наказі про облікову політику ТОВ

«КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА», що забезпечує чіткість дій обліково-аналітичного персоналу, управлінців та інших працівників.

Формування підрозділу обліково-аналітичного характеру ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» враховує потреби економічного суб'єкта національної економіки, а також вимоги інституційних факторів, включаючи обов'язкового головного бухгалтера та відповідних фахівців з облікових ділянок, які підпорядковуються саме головному бухгалтеру.

Аналіз певних періодів функціонування підприємств підтвердив впровадження частково автоматизованого обліку на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» у вигляді комбінованої системи облікового процесу.

Зазначимо, що «первинними документами обліку кредиторської заборгованості на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» є рахунки, накладні, податкові накладні, товарно-транспортні накладні, акти виконаних робіт, акти приймання-передачі, банківська виписка, ПКО, ВКО, а також розрахунки та довідки бухгалтерії суб'єкта господарювання» [19].

Крім того, оформлення записів в облікових регістрах здійснюється враховуючи інституційні вимоги та внутрішні потреби ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА». При цьому впроваджено обліковий регістр для реєстрації кредиторської заборгованості.

Головний бухгалтер економічного суб'єкта національної економіки формує оптимальний графік документообігу на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА», який є запорукою оптимальної побудови обліково-аналітичного забезпечення у суб'єкта.

Побудова облікового процесу кредиторської заборгованості на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» з урахуванням сучасних вимог візуалізована на рис. 3.2.

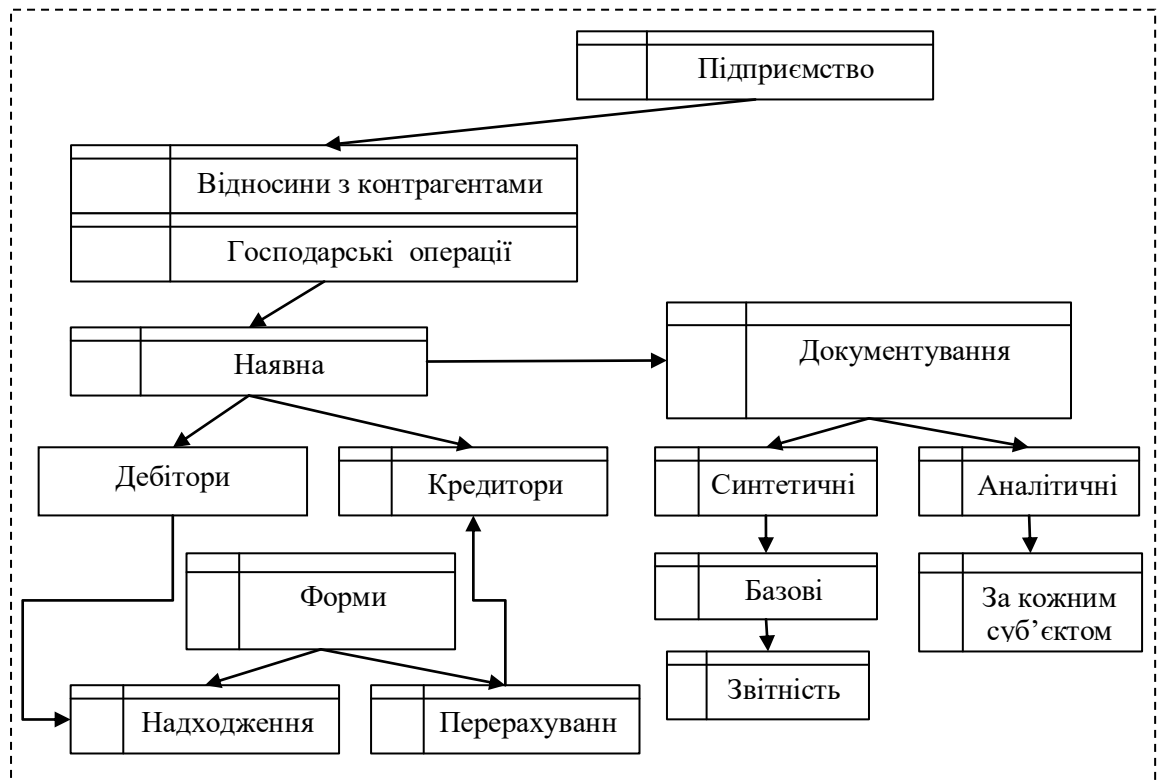

Рис. 3.2. Облікові аспекти кредиторської заборгованості на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА»

Для обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» використовується 63 рахунок.

Відповідні розрахунки з контрагентами на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» в складних економічних умовах здійснюються із запізненням, але це єдиний варіант в даній ситуації, коли більшість суб'єктів працює частково або взагалі перейшло на дистанційний режим.

Крім того, аналітичний облік ведеться за кожним постачальником та підрядником на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» в розрізі кожного документа (рахунку) на сплату.

«Зауважимо, що рух коштів за продукцію підтверджуються відповідним записом за рахунком 311 «Поточний рахунок в національній валюті» [68]. Крім цього застосовуються рахунки 63, 64, інформація за якими надає можливість визначити стан розрахунків

Базові операції щодо взаємовідносин з контрагентами ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» візуалізовано в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

**Базові операції щодо кредиторської заборгованості на ТОВ
«КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА»**

№	Зміст операцій	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
	1	2	3
1	Виплачено контрагентам сума з поточного рахунку	«63 "Розрахунки з постачальниками підрядниками"»	«311 "Поточні рахунки в національній валюті"»
2	Видано контрагенту вексель	«63 "Розрахунки з постачальниками підрядниками"»	«62 "Короткострокові векселі видані"»
3	Погашено борг за рахунок короткострокової позики	«63 "Розрахунки з постачальниками підрядниками"»	«60 "Короткострокові позики"»
4	- оприбутковано від постачальників матеріальні цінності	«20 "Виробничі запаси", 28 "Товари"»	«63 "Розрахунки з постачальниками підрядниками"»
5	Нарахована сума підрядникам за проведені роботи	«15 "Капітальні інвестиції", 23 "Виробництво", 91 "Загальновиробничі витрати", 92 "Адміністративні витрати", 93 "Витрати на збут"»	«63 "Розрахунки з постачальниками підрядниками"»
6	Відображено ПДВ за операціями поставки	«64 "Розрахунки за податками й платежами"»	«63 Розрахунки з постачальниками підрядниками»
7	Залік заборгованостей між контрагентами	«63 "Розрахунки з постачальниками підрядниками"»	«36 "Розрахунки з покупцями та замовниками»

Враховуючи способи оцінки на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА», «рахунок 63 кредитується згідно з документами постачальника в межах суми акцепту. У випадку, коли рахунок постачальника був акцептований і оплачений до надходження вантажу, а при

прийманні ТМЦ виявилась їх недостача проти від фактурованої кількості, невідповідність цін та якісних індикаторів, які зазначені в контрактах, при цьому відображаючи на рахунках 374 та 631 за дебетом та кредитом відповідно» [21].

Віддзеркалювання певних господарських операцій економічного суб'єкта національної економіки ПП «КОРСАР ПІВДЕНЬ СЕРВІС», враховуючи інформацію з реєстрів сформовано в табл. 3.2.

Таблиця 3.2

**Обліковий процес погашення заборгованості перед контрагентами на
ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА»**

№ оп.	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
Оплачено рахунки постачальників:			
1	«З поточного або валютного рахунку»		311 «Поточні рахунки в національній валюті», 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті»
	«Акредитивами або чеками лімітованих чекових книжок»		«313 «Інші рахунки в банку в національній валюті», 314 «Інші рахунки в банку в іноземній валюті»
	«Виданими банком для цієї мети короткостроковими позиками»		«60 «Короткострокові позики»
	«Виданими банком для цієї мети довгостроковими позиками»		«50 Довгострокові позики»
	«Готівкою з каси»		«30 Готівка»
2	«Проведено взаємозв'язок по бартерній угоді»	«63 Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	«36 Розрахунки з покупцями і замовниками»
3	«Зараховано раніше виданий аванс»		«371 Розрахунки за авансами виданими»
4	«Засновник підприємства погасив заборгованість перед постачальниками в рахунок погашення заборгованості засновників по внесках до		«46 Неоплачений капітал»

	статутного капіталу»		
5	«Відображено одержані штрафи, пені, неустойки за порушення з боку постачальників господарських договорів, які визнані боржником»		«715 «Одержані штрафи, пені, неустойки»
6	«Віднесення на доходи шляхом зменшення зобов'язань»		«717 «Дохід від списання кредиторської заборгованості»
7	«Зменшено суму заборгованості перед постачальником на суму браку, що виник у зв'язку з поставкою неякісних матеріалів»		«24 «Брак у виробництві»
8	«Погашено заборгованість перед постачальником за рахунок векселя одержаного»	«63 Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	«34 Короткострокові векселі одержані»
9	«Зменшено заборгованість перед постачальником в обмін на пай»		«41 Пайовий капітал»
10	«Виданий вексель в погашення заборгованості перед постачальником»		«51 Довгострокові векселі виданні»
11	«Погашено заборгованість перед постачальником за рахунок короткострокової позики банку»		«60 Короткострокові позики»
12	«Виданий вексель в погашення заборгованості перед постачальником»		«62 Короткострокові векселі виданні»

Отже, аналіз досліджень наукових позицій щодо кредиторської заборгованості показав, що обов'язкове дотримання інституційних вимог, виконання завдань систем управління за рахунок побудови ефективного обліково-аналітичного забезпечення, в результаті надасть оптимальний результат щодо використання потенціалу суб'єкта та спрямує його матеріальні, фінансові та нематеріальні ресурси на розвиток економічного суб'єкта національної економіки.

Максимальне удосконалення графіку документообігу, особливо щодо кредиторської заборгованості, надасть можливість уникнути зайвих витрат.

3.2. Шляхи удосконалення обліку кредиторської заборгованості на підприємстві

У сучасних складних економічних умовах обов'язковим елементом управління зобов'язаннями економічного суб'єкта національної економіки є оптимізація певних дій, процесів, які є наслідком взаємовідносин з контрагентами.

Підкреслимо, що важливим аспектом щодо удосконалення обліку кредиторської заборгованості на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА», є формування «витратної політики», яка повинна стати частиною облікової політики економічного суб'єкта національної економіки.

Зазначимо, для забезпечення оптимальної аналітичності інформації щодо ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» важливим кроком є здійснення виявлення та реєстрації даних за основі принципів оперативності, адекватності та симбіозу.

Векторне спрямування з метою оптимізації облікового процесу кредиторської заборгованості на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» запропонована на рис. 1.7.

В умовах карантинних обмежень несплати контрагентам та поточна заборгованість обмежують можливості економічного суб'єкта національної економіки, але все тимчасові проблеми, з якими зустрічаються підприємства.

Зазначимо, що несплата або затримка платежів контрагентам визначає господарській одиниці негарний імідж в межах ендогенного та екзогенного середовища. Саме тому великий спектр системи управління відноситься до перманентного налагодження облікового процесу на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА», приділяючи увагу виокремленню чинників негативного характеру та обов'язкового оперативного погашення заборгованості за отримані ТМЦ від контрагентів.

Крім того, зауважимо, що прогалини управління фінансовими ресурсами ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА»

створюють певні проблеми, які потребують обов'язкового розв'язання та забезпечать економічному суб'єкту національної економіки вихід на новий рівень функціонування за рахунок оптимізації та планування витрат.

Рис. 3.3. Вектори оптимізації облікового процесу на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА»

Покрокове впровадження представлених заходів на основі перманентної оптимізації облікового процесу на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» кредиторської заборгованості здійснюється за рахунок певних етапів, у тому числі:

- «оптимізація та уніфікація первинної документації у межах господарської одиниці;
- скорочення кількості документів, що не містять корисних для управління даних про кредиторську заборгованість господарської одиниці;

- використання одних і тих самих документів у тісно пов'язаних між собою господарських операціях;
- реєстрація господарських операцій безпосередньо в облікових реєстрах без складання за ними первинних документів;
- застосування електронного способу обліку руху цінностей на підприємстві;
- застосування способу сегментного документування;
- пріоритетність електронних носіїв первинного документа над паперовим» [26].

Значно покращити рівень та стан облікового процесу на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» можливо за рахунок побудови робочого плану рахунків за власними потребами економічного суб'єкта.

Для підвищення якості обліково-аналітичної інформації на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» можливо зробити аналітичну трансформацію існуючого рахунка та розробити кілька аналітичних рахунків з виокремленням складних та вимогливих контрагентів. Тому важливим кроком є відкриття рахунків 3-го порядку, а саме:

- «631-11 «Термін сплати до 4 місяців»;
- «631-22 «Термін сплати до 7 місяців»;

Формування окремого реєстру, для оптимізації та деталізації необхідних даних, є також етапом та вектором оптимізації облікового процесу.

Представлення необхідних даних з документів щодо контрагентів можливо завдяки впровадження додаткового реєстра, який буде містити дані про термін угоди щодо поставки продукції, обов'язкові умови, інформацію про контрагента, а також загальну суму за контрактом.

Зазначений документ надасть можливість вести детальний облік на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» та отримувати

управлінцями необхідну інформацію про стан важливих угод, про терміни сплати для того, щоб не отримувати штрафні санкції.

В процесі складання робочого плану рахунків необхідно максимально забезпечувати достовірною фінансово-економічною інформацією управлінські структури суб'єкта господарювання, гарантувати прозорість фінансового обліку та фінансової звітності, а також сприяти збереженню комерційної таємниці ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА».

«Щоб зменшити заборгованість, є певна послідовність її погашення. В першу чергу, виступають розрахунки за податками та зборами перед бюджетом, а потім підприємство покриває витрати пов'язані з розрахунками з оплати праці та проводить розрахунки з постачальниками та підрядниками» [51].

Таким чином, процес оптимізації облікового процесу на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» потребує спільної роботи та тісної співпраці між обліковцями та управлінцями, що забезпечить своєчасність отримання важливої інформації та прийняття оптимальних управлінських рішень, які відрізняються ефективністю та адаптивністю. Впровадження нових форм фіксації необхідних даних є вкрай важливим аспектом трансформації існуючих методів обліку та моніторингу заборгованості.

3.3. Практичні аспекти аудиту кредиторської заборгованості на підприємстві

Регулярність проведення аудиту позитивно впливає на функціонування економічного суб'єкту національної економіки, завдяки своєчасному виявленню слабких місць, порушень чинного законодавства в обліковому процесі.

Аудиторська перевірка кредиторської заборгованості економічного суб'єкту національної економіки ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА

ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» була проведена аудиторською фірмою ТОВ «АУДИТОРСЬКА ФІРМА «ІНТЕР-АУДИТ» згідно із інституційними аспектами та угодами між сторонами.

Серед базових методичних прийомів під час аудиту кредиторської заборгованості економічного суб'єкту національної економіки ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» можливо виділити: перевірку документів за формою, суттю та змістом, арифметичну, логічну, експертну, зустрічну перевірка, прийом взаємного контролю операцій і документів, оцінку документів за даними кореспондуючих рахунків, вибіркова перевірка, опитування, розрахунково-аналітичні прийоми тощо.

Аудиторська перевірка розпочинається зі складання загального плану аудиту кредиторської заборгованості, визначаючи в ньому істотність помилок. Саме дані цього документа надають можливість здійснювати свою діяльність покроково та динамічно, враховуючи нюанси функціонування кредиторської заборгованості економічного суб'єкту національної економіки.

У робочому документі програмі аудиторської перевірки ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА», яка складена ТОВ «АУДИТОРСЬКА ФІРМА «ІНТЕР-АУДИТ», визначаються необхідні дані, які оптимізують роботу працівників аудиторської компанії на основі визначення індикаторів та чинників аудиту економічного суб'єкту національної економіки.

«Сама розроблена програма аудиту, її зміст і розмір враховують розмір, вид і специфіку економічного суб'єкту національної економіки, умови договору на проведення аудиту, а також особливості методики і техніки» [54], які використовує аудитор під час перевірки зобов'язань економічного суб'єкту національної економіки на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА».

З метою оцінки ефективності внутрішнього контролю економічного суб'єкту національної економіки ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» аудитор ТОВ «АУДИТОРСЬКА ФІРМА

«ІНТЕР-АУДИТ» проводить тестування, виявляючи питання щодо стану внутрішнього аудиту (контролю) суб'єкт.

Необхідну інформацію на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» аудитор отримує завдяки усному опитуванню керівництва та персоналу підприємства, письмовому анкетуванню, вивченню наданих йому документів, облікових реєстрів, звітів, спостереження.

Ефективність оцінювання системи внутрішнього контролю економічного суб'єкту національної економіки надає змогу аудитору ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА», визначити величину аудиторського ризику, рівень суттєвості, види та кількість аудиторських процедур, що необхідні для перевірки кредиторської заборгованості суб'єкта. З цією метою аудитор проводить тестування.

Спочатку доцільно провести дослідження формування кредиторської заборгованості економічного підприємства за відповідними позиціями.

На основному етапі аудиторської перевірки аудитор ТОВ «АУДИТОРСЬКА ФІРМА «ІНТЕР-АУДИТ» здійснює конкретні аудиторські процедури, які спрямовані на підтвердження всіх звітних показників, які характеризують кредиторську заборгованість економічного суб'єкту національної економіки за звітний період. Зокрема, аудитор на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» повинен перевірити відповідність окремим критеріям.

Важливим етапом перевірки кредиторської заборгованості економічного суб'єкту національної економіки на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» є аудиторська перевірка Ф №1 «Балансу (Звіту про фінансові результати)».

Наступним кроком аудиту на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» є оцінювання відповідності індикаторів «Звіту про фінансові результати (сукупний дохід)» іншим звітним формам

(«Балансу (звіту про фінансовий стан)», «Звіту про рух грошових коштів», «Звіту про власний капітал»), Головній книзі та обліковим регістрам.

На першому етапі аудиту кредиторської заборгованості на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» перевіряється стан розрахунків та реальність величини зобов'язань економічного суб'єкту національної економіки. При цьому вивчається стан контрагентів та проводиться інвентаризація розрахунків ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА», при цьому підприємства-кредитори формують Акти про заборгованість, а підприємства-дебітори протягом 10 днів підтверджують наявність заборгованостей.

За результатами інвентаризації розрахунків контрагентами на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» складається Акт та довідка про кредиторську заборгованість, щодо якої термін позовної давності минув, із зазначенням назви та адреси кредитора, суми, дати та причини виникнення заборгованості економічного суб'єкту національної економіки.

«Під час аудиту договірних зобов'язань з'ясовується наявність договорів купівлі-продажу та їх відповідність законодавчо визначеній формі, умови, строки, обсяги, вартість ТМЦ, форми розрахунків, права та обов'язки сторін» [34].

Крім того, суцільна перевірка економічного суб'єкту національної економіки ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» передбачає документальну перевірку. Під час контрольних перевірок контрагентів на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» аудитор оцінює первинні документи за 2022 рік, суцільним або вибіркоким методом. Особливої уваги потребують податкові накладні, прибуткові накладні, акти виконаних робіт або наданих послуг на 2022 р.

Шляхом порівняння даних супровідних розрахунково-платіжних документів економічного суб'єкту національної економіки ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» визначається та

контролюється повнота оприбуткування запасів та правильність формування зобов'язань в обліковому процесі.

При цьому слід враховувати, що при оприбуткуванні ТМЦ на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» сума заборгованості відображається разом із сумою ПДВ, але за умовою, що постачальник є платником податку.

Зазначимо, що під час перевірки розрахунків з постачальниками аудитор ТОВ «АУДИТОРСЬКА ФІРМА «ІНТЕР-АУДИТ» на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» перевіряє дані виписок банку, а також дані видаткових касових ордерів.

Перевірка первинних документів та облікових реєстрів на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» проводиться на основі поетапного оцінювання господарських операцій за рахунками, а також оцінки рівня якості оформлення документів.

Наступний етап аудиторської перевірки ТОВ «АУДИТОРСЬКА ФІРМА «ІНТЕРАУДИТ» пов'язаний з виявленням якості складання типових форм первинних документів, показники яких застарілі, не відповідають вимогам діючих нормативних документів з обліку кредиторської заборгованості. Аудит правильності відображених в обліку кредиторської заборгованості від фінансової діяльності.

На даному етапі аудитор перевіряє інформацію про кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги, яка міститься на рахунках 631 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками».

Заключний етап аудиторської перевірки ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» включає:

- завершення підготовку робочої документації у вигляді аудиторського файлу;
- здійснення підготовки письмової інформації керівництву перевіреного економічного суб'єкту національної економіки за результатами аудиту;

– формулювання за результатами аудиторської перевірки ТОВ «АУДИТОРСЬКА ФІРМА «ІНТЕР-АУДИТ» своєї думки про достовірність фінансової звітності перевіреного економічного суб'єкта, звертаючи особливу увагу на правильність формування кредиторської заборгованості діяльності.

«Відповідно до нового Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» аудитор має провести перевірку бухгалтерської річної звітності суб'єкту господарювання з метою надання висновку (думки) про достовірність і реальність представленої інформації і її підтвердження або не підтвердження» [5].

Наступна процедура – це перевірка синтетичного, аналітичного обліку кредиторської заборгованості діяльності економічного суб'єкту національної економіки на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» базується на вивченні наступних питань:

– «співставлення даних первинних документів і облікових реєстрів економічного суб'єкту національної економіки;

– перевірка порядку формування фінансових результатів від операційної діяльності, від фінансових операцій та від іншої діяльності» [34].

– перевірка бухгалтерських записів згідно діючих нормативних документів, особливо щодо кредиторської заборгованості економічного суб'єкту національної економіки, які проводилися на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» протягом періоду, який перевіряється (01.01.2022-31.12.2022 р.).

За результатами даних процедур складається Робочий документ «Перевірка відповідності залишків у синтетичних та аналітичних реєстрах обліку на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА»».

«Для кожного класу фінансових активів і зобов'язань підприємству слід розкривати облікову політику і прийняті методи обліку, які включають: - критерії, що застосовуються для визнання фінансових активів та фінансових зобов'язань у балансі; - концепцію оцінки, застосовану при первинному та

подальшому визнанні; - основу, за якою визнаються та оцінюються дохід та збитки від фінансових активів і зобов'язань. Додатково рекомендується показувати аналіз використання фінансових інструментів. Аналіз вимог міжнародних стандартів щодо дебіторської і кредиторської заборгованості підкреслює, що існує значна кількість відмінностей від вітчизняних стандартів, значні складнощі у визначенні справедливої, ринкової, амортизованої вартості дебіторської і кредиторської заборгованості» [50].

Після проведення аудиту кредиторської заборгованості суб'єкта господарювання виконавцями аудиту складено перелік виявлених помилок і порушень, а також оцінка рівня допустимого ризику. До таких виконавці віднесли:

- помилки та недоліки в первинній документації при отриманні продукції (товарів, послуг) від окремих суб'єктів господарювання;
- невиконання умов договорів постачання щодо умов оплати товарів та продукції.

Варіативність модифікованого аудиторського висновку відповідно до МСА 705 «Модифікація думки у звіті незалежного аудитора» представлена на рис. 3.4.

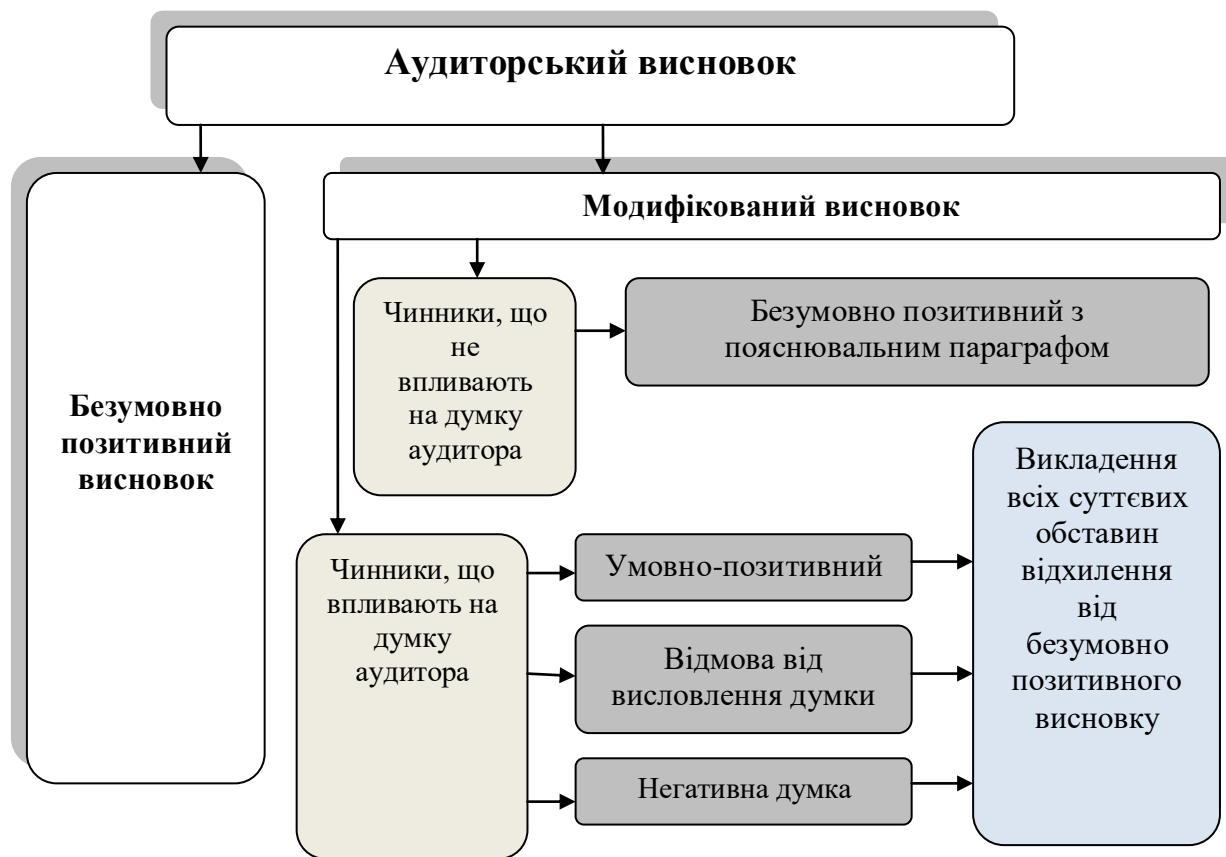

Рис. 3.4. Варіативність модифікованого аудиторського висновку згідно МСА 705 «Модифікація думки у звіті незалежного аудитора»

Після проведення відповідних процедур та, отримавши необхідні обліково-аналітичні дані, аудитор на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» формує висновок щодо достовірності фінансової звітності. Крім того, аудитор повинен модифікувати думку в аудиторському звіті згідно до чинного законодавства (МСА 705).

«Згідно з висновком аудиту порядок визнання, оцінка реальності, класифікація кредиторської заборгованості економічного суб'єкту національної економіки та розкриття інформації про дану заборгованість проводилось у відповідності до П(С)БО № 11 «Зобов'язання»» [22].

На основі проведеного аудиторською фірмою аналізу, з'ясовано, сальдо заборгованостей економічного суб'єкта національної економіки збігається з фактичними даними.

Відповідна оцінка, розгляд та вивчення обставин, які надають аудиторіві достатньої впевненості, що фінансові звіти не містять суттєвих відхилень, які закріплені практикою аудиторської діяльності, лежать в основі формування аудиторської думки.

«Саме аудиторський висновок складається у вільній формі, але обов'язково в ньому мають бути наступні розділи: заголовок; адресат; думка; основа для думки; ключові питання; інша інформація; дата аудиторського висновку; підпис аудиторського висновку; адреса аудиторської фірми» [34].

В результаті аудиторської перевірки ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» не виявлено значних порушень вимог Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій.

Стан кредиторської заборгованості підтверджується відповідними документами та повністю відповідає даним у фінансовій звітності ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА».

У результаті систематизації результатів аудиторської перевірки на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» була надана модифікована думка із застереженням, яка підтверджує, що фінансова звітність даного підприємства складена в усіх суттєвих аспектах відповідно до застосовної концептуальної основи фінансового звітування у аудиторському висновку .

Таким чином, аудитор ТОВ «АУДИТОРСЬКА ФІРМА «ІНТЕР-АУДИТ» підтверджує, що фінансова звітність упорядкована на основі достовірних даних бухгалтерського обліку та правдиво відображає фактичне фінансове становище підприємства станом на 01.01.2023 року за термін з 1 січня 2022 р. по 31 грудня 2022 року.

Аудитором фірми ТОВ «АУДИТОРСЬКА ФІРМА «ІНТЕР-АУДИТ» за результатами проведеної аудиторської перевірки були внесені наступні пропозиції щодо покращення ведення обліку кредиторської заборгованості підприємства на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА»:

1. Посилити систему внутрішнього контролю за обліком кредиторської заборгованості ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА», особливу увагу приділити контролю за формуванням розрахунків з постачальниками товарів;

2. Намагатися зменшити частку поточних зобов'язань, у тому числі кредиторської заборгованості, у складі джерел формування господарських засобів, що значно покращить фінансове становище даного економічного суб'єкту національної економіки;

2. Розробити та впровадити сучасні автоматизовані системи обліку з метою підвищення оптимальності, раціональності та адаптивності обліку кредиторської заборгованості економічного суб'єкту національної економіки.

3.4. Шляхи удосконалення аудиту кредиторської заборгованості на підприємстві

У сучасних умовах незалежна аудиторська перевірка виступає підтвердженням достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності суб'єкта господарювання, яка може виявити всі недоліки облікового процесу, оподаткування та надати слушні рекомендації, щодо їх усунення з обов'язковим проведенням профілактичних дій економічного суб'єкту національної економіки.

В ході проведення дослідження, основним інструментом підвищення ефективності системи управління є адаптивний внутрішній аудит, який повинен враховувати всі особливості діяльності даного суб'єкту та зосередитись на проблемних ланках фінансової, економічної, інвестиційної та соціальної діяльності економічного суб'єкту національної економіки.

Зазначимо, що внутрішній аудит допомагає ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» забезпечити виконання поточних, тактичних завдань, використовуючи систематизуючий і дисциплінуючий підхід до оцінки та покращення результативності процесів управління, контролю та моніторингу.

У разі підвищення ефективності системи внутрішнього аудиту економічного суб'єкту національної економіки ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» є можливість своєчасно виявляти недоліки облікового процесу, особливо щодо стану та рівню кредиторської заборгованості та приймати відповідні рішення щодо усунення негативних явищ та процесів.

«До основних функцій внутрішнього аудиту необхідно віднести:

- оглядові перевірки систем бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю, моніторинг їх операцій, рекомендації щодо удосконалення;
- вивчення фінансової і управлінської інформації;
- оглядові перевірки економічності, ефективності та результативності фінансових і нефінансових операцій суб'єкта господарювання;
- оглядові перевірки відповідності діяльності суб'єкта законодавчим нормативним актам, а також вимогам і вказівкам керівництва» [62].

Побудова максимально ефективної платформи системи внутрішнього аудиту для ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» базується на виокремленні системних проблем на підприємстві, визначені контрольних процедур. Враховуючи виділені аспекти, на рис.3.4. представлені оптимальні форми внутрішнього аудиту на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА».

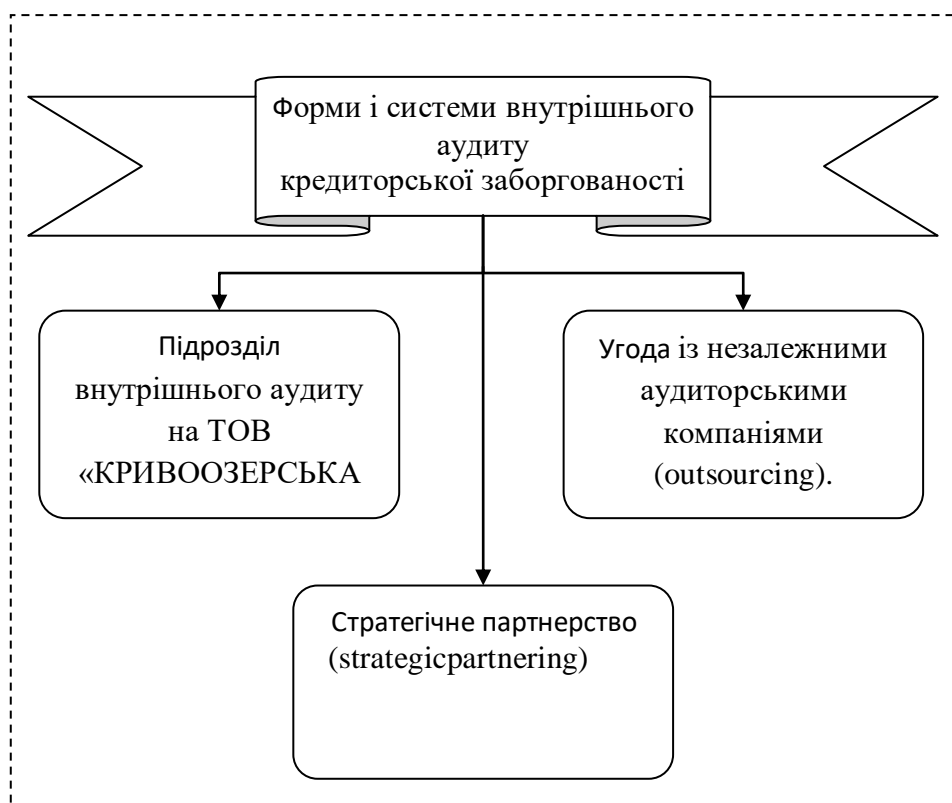

Рис. 3.5. Адаптивні форми внутрішнього аудиту на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА»

«Внутрішній аудит у суб'єкта господарювання організується з урахуванням його специфіки на кожному суб'єкті господарювання і, тому на практиці розрізняють різні види внутрішнього аудиту:

- операційний аудит, аудит на відповідність, аудит звітності. Операційний (дослідження господарської системи з точки зору її ефективності і продуктивності), який містить: функціональний: контроль функції виробництва, управління, збуту;

- правовий: контроль виконання міжнародних, державних, місцевих законодавчих актів і положень, а також внутрішніх регламентів і розпоряджень керівника;

- організаційний аудит: контроль функціонування процесів або «організаційної структури» [56].

До основних напрямків удосконалення аудиту кредиторської заборгованості економічного суб'єкту національної економіки ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» можна віднести:

- нормативно-правова грамотність внутрішнього аудитора, яка включає дотримання у своїй діяльності принципів об'єктивності, професійної етики, законності, оптимальності, ефективності, симбіозу;

- вибір найбільш ефективної форми внутрішнього аудиту, враховуючи принципи якості та економічності економічного суб'єкту національної економіки;

- регулярне проведення незалежного аудиту для підтвердження достовірності фінансової звітності, що значно покращить інвестиційний стан щодо ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» та забезпечить формування фінансових пріоритетів в межах ендогенного та екзогенного середовища.

Крім того, зростання індикаторів якості наданих аудиторських послуг для економічного суб'єкту національної економіки передбачає наступні варіанти:

- підвищення ступеня довіри до аудиторів, використання спеціальних аудиторських програм при проведенні аудиту фінансових результатів;

- удосконалення документального оформлення аудиту фінансових результатів за рахунок розробки додаткових робочих документів аудитора, а саме: «Порівняльна відомість даних бухгалтерського обліку та перевірки щодо нарахування доходів, витрат та фінансових результатів».

Регулярність аудиторських перевірок забезпечує оптимальність отриманих результатів щодо оцінки стану кредиторської заборгованості на певну дату з метою запобігання помилок та їх негативних наслідків, що позитивно вплине на загальний фінансовий стан ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА».

«Наявність внутрішнього аудиту на підприємстві є необхідною для ведення господарської діяльності. Він не лише дозволить звести до мінімуму

ймовірність банкрутства, але й посідає значне місце при формуванні відносин з кредиторами та партнерами. До важливих завдань внутрішнього аудиту дебіторської заборгованості слід віднести:

- аналіз і оцінку організації та надійності системи внутрішнього контролю дебіторської заборгованості;
- перевірка факторів, які впливають на збільшення заборгованості;
- дослідження правильності, повноти та своєчасності відображення дебіторської та кредиторської заборгованості в обліку;
- надання консультацій для подальшого покращення обліку заборгованості» [53].

Підкреслимо, що запропонована система внутрішнього аудиту на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» представляє собою оптимальний сегмент системи управління ресурсами економічного суб'єкту національної економіки, що забезпечує профілактики протизаконних дій, виявлення слабких місць в обліковому процесі та своєчасне їх усунення. Адаптаційний процес аудиторської перевірки забезпечить структурні зміни на всіх рівнях функціонування господарських відносин та збільшить не тільки економічні, але соціальні аспекти, враховуючи сучасні потреби суспільства на національній економіці.

Висновки до третього розділу

Обліковий процес із контрагентами здійснюється за допомогою відповідних документів, що затверджується інституційними вимогами. «До первинних документів відносять: накладні, рахунки-фактури, наряди, акти виконаних робіт, товаротранспортні накладні» [68].

«Облік розрахунків з постачальниками та підрядниками у економічного суб'єкта ведеться за допомогою рахунку 63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками» [20].

Визначено, що функціонування ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» здійснюється у відповідності з нормативно-правовим регулюванням.

Серед пріоритетних кроків, щодо покращення облікового процесу кредиторської заборгованості на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА»:

– модернізація облікових реєстрів у межах даного економічного суб'єкту; суцільна трансформація програмного продукту для адаптації його до сучасних складних економічних умов;

Важливо підкреслити, що відкриття рахунків бухгалтерського обліку, а саме, 3-го порядку з метою формування даних за видами кредиторської заборгованості на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА», враховуючи строки оплати та погашення заборгованості:

- «631-11 «Термін сплати до 4 місяців»;

- «631-22 «Термін сплати до 7 місяців»;

Зауважимо, що пріоритетними аспектами управління станом кредиторської заборгованості економічного суб'єкта є:

- моніторинг та оцінювання замовлень на продукцію, документування розрахунків з визначенням якісних та кількісних індикаторів заборгованості суб'єкта, у тому числі, кредиторської та дебіторської;

- оцінювання реальної вартості чинної кредиторської заборгованості суб'єкта;

- оперативний контроль та поточний моніторинг за співвідношенням кредиторської заборгованості в розрізі конкретних контрагентів;

- розробка контролінгових процедур з метою трансформації тактичних завдань облікового процесу.

Зауважимо, що аудит кредиторської заборгованості підприємства є необхідною умовою ефективного управління ресурсами суб'єкта, що доказано дослідженнями науковців. Представлені підходи до визначення аудиту кредиторської заборгованості підкреслюють не тільки важливість процедур, але й формування об'єктної бази для проведення перевірки. Регулярність проведення аудиту кредиторської заборгованості надасть можливість виявляти помилки, порушення чинного законодавства до

проведення зовнішніх перевірок, що позитивно вплине загальний результат функціонування господарської одиниці.

Процес дотримання нормативних вимог щодо проведення аудиторської перевірки кредиторської заборгованості економічного суб'єкту національної економіки вважається базовим аспектом ефективного аудиту.

Стратегічною метою планування аудиту є концентрація аудитора на базових напрямках аудиту, на виявлення вузьких місць та завдань, які потребують поступового або негайного вирішенні на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА», враховуючи складні умови функціонування сучасних суб'єктів господарювання.

Важливим в процесі аудиту є порядок визнання, оцінка реальності, класифікація кредиторської заборгованості підприємств та розкриття інформації про дану заборгованість.

У сучасних умовах незалежна аудиторська перевірка виступає підтвердженням достовірності даних облікового процесу та звітності суб'єкта господарювання, яка сприяє виокремленню слабких місць облікового процесу, оподаткування, забезпечуючи надання слушних рекомендацій, щодо їх усунення з обов'язковим проведенням профілактичних дій економічного суб'єкту національної економіки.

В ході проведення дослідження, основним інструментом підвищення ефективності системи управління є адаптивний внутрішній аудит, який повинен враховувати всі особливості діяльності даного суб'єкту та зосередитись на проблемних ланках фінансової, економічної, інвестиційної та соціальної діяльності економічного суб'єкту національної економіки.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Ефективна облікова політика суб'єкта господарювання, а також проведення аналізу та аудиту кредиторської заборгованості базується на основі дотримання принципів оптимальності, своєчасності, адекватності та перспективності інформаційних даних, які необхідні для управління зобов'язаннями підприємств.

В результаті проведеного у роботі дослідження обліку, аналізу та аудиту кредиторської заборгованості ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» можна зробити наступні висновки:

Визначено, кредиторська заборгованість представляє собою заборгованість економічного суб'єкту національної економіки іншим контрагентам, яка пов'язана із операціями та діями, має грошову оцінку і чіткий термін погашення.

Досліджено, що облік кредиторської заборгованості економічного суб'єкту національної економіки здійснюється на основі документів постачальника: накладних, рахунків-фактур, рахунків, наряд-заказів, актів виконаних робіт, актів наданих послуг, податкових накладних, товаротранспортних накладних.

Встановлено, що облік розрахунків з постачальниками та підрядниками на економічному суб'єкті національної економіки ведеться за допомогою рахунку 63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками".

З'ясовано, що досліджуване підприємство ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» здійснює свою діяльність у відповідності з нормами чинного законодавства, установчими документами.

Аналітичний облік ведеться за кожним контрагентом на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» в розрізі кожного документа (рахунку) на сплату, враховуючи умови договорів та зовнішні чинники.

Серед пріоритетних кроків, щодо покращення облікового процесу кредиторської заборгованості на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА»:

- оптимізація та уніфікація первинних документів у межах даної господарської одиниці;

- скорочення кількості документів, що не містять корисних для управління даних про кредиторську заборгованість;

Визначено, що відкриття рахунків бухгалтерського обліку, а саме, 3-го порядку з метою формування даних за видами кредиторської заборгованості на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА», враховуючи строки оплати та погашення заборгованості:

- 631-11 «Термін погашення до 4 місяців»;

- 631-22 «Термін погашення від 4 до 7 місяців».

Важливо підкреслити, що нормативними прийомами щодо регулювання кредиторської заборгованості на основі облікового процесу економічного суб'єкта є:

- моніторинг та оцінювання замовлень на продукцію, документування розрахунків з визначенням якісних та кількісних індикаторів заборгованості суб'єкта, у тому числі, кредиторської та дебіторської;

- оцінювання реальної вартості чинної кредиторської заборгованості суб'єкта;

- оперативний контроль та поточний моніторинг за співвідношенням кредиторської заборгованості в розрізі конкретних контрагентів;

- розробка контролінгових процедур з метою трансформації тактичних завдань облікового процесу.

Досліджено, що підвищення ефективності діяльності суб'єкта господарювання можливе за рахунок оцінки основних показників, у тому числі кредиторської заборгованості, що набуває все більшого значення для суб'єктів різних форм власності, незалежно від видів на напрямків діяльності. Оптимізація кредиторської заборгованості за товари (роботи,

послуги) є загально визнаним способом вдосконалення діяльності підприємства та ефективним інструментом управління його розвитком.

Аналіз кредиторської заборгованості суб'єкта господарювання проводиться в декілька етапів, які передбачають проведення такої аналітичної роботи.

Аналіз основних фінансово-економічних показників діяльності Товариство з обмеженою відповідальністю "Кривоозерська Харчосмакова Фабрика" за 2021-2022 роки свідчить про значне покращення його діяльності за досліджуваний період.

За звітній рік порівняно з попереднім відбулось збільшення чистого доходу від реалізації продукції на 129014 тис. грн. або в 2,1 р., та собівартості реалізованої продукції – на 88498 тис. грн. або в 1,7р., що призвело до зменшення витрат на 1 грн. реалізованої продукції на 14 коп. або на 15,5%.

В звітному році порівняно з попереднім фінансовий результат до оподаткування збільшився на 23360 тис. грн.. або в 3,2 рази.

В структурі кредиторської заборгованості на початок звітнього року найбільшу питому вагу займала заборгованість за розрахунками – 43,0%, питома вага заборгованості за товари, роботи, послуги – 40,5%, інших поточних зобов'язань склала 16,5%,. На кінець звітнього року відбулись наступні зміни в структурі кредиторської заборгованості: збільшилась питома вага заборгованості за товари, роботи, послуги. на 7,6 % п., зменшилась питома вага інших поточних зобов'язань та заборгованості за розрахунками 6,4 % п. та на 1,2 % п. відповідно.

Визначено, що «основною метою аудиту кредиторської заборгованості суб'єкта господарювання у відповідності з МСА 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту» є висловлення аудитором незалежної професійної думки щодо правильності ведення розрахунків із постачальниками за отримані товарно-матеріальні цінності та надані послуги».

Зауважимо, що аудит кредиторської заборгованості економічного

Аудиторська перевірка кредиторської заборгованості економічного суб'єкту національної економіки ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» була проведена аудиторською фірмою ТОВ «АУДИТОРСЬКА ФІРМА «ІНТЕР-АУДИТ» у відповідності з нормами чинного законодавства та договором між відповідними сторонами.

На основному етапі аудиторської перевірки аудитор ТОВ «АУДИТОРСЬКА ФІРМА «ІНТЕР-АУДИТ» проводить ефективні конкретні аудиторські процедури, які спрямовані на підтвердження всіх звітних індикаторів, які характеризують кредиторську заборгованість економічного суб'єкту національної економіки за аналізуємий термін. Аудитор фірми на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» оцінює відповідність певних процесів критеріям та інституційним вимогам.

При перевірці виявлено, що початкове і кінцеве сальдо заборгованостей суб'єкта господарювання дорівнює фактичним показникам.

Таким чином, на основі проведеного у роботі дослідження можна зробити наступні пропозиції щодо покращення обліку, аналізу та аудиту кредиторської заборгованості суб'єкта господарювання національної економіки на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА»:

1. Для удосконалення обліку кредиторської заборгованості на ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» пропонується застосування реєстру простроченої заборгованості по окремим кредиторам для реєстрації виправлення помилок та змін облікової політики, а також введення системи автоматизованого обліку, яка в комплексі вирішує спектр задач автоматизації обліку документів, взаємодії співробітників, контролю та аналізу виконавчої дисципліни економічного суб'єкта національної економіки.

2. Здійснення ефективного внутрішнього аудиту, який повинен зосередитись на проблемних аспектах діяльності ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» та відстежувати слабкі місця та недоліки в обліковому процесі.

Значне зростання ефективності та раціональності системи внутрішнього аудиту ТОВ «КРИВООЗЕРСЬКА ХАРЧОСМАКОВА ФАБРИКА» надасть пріоритетні можливості побудови оптимальної системи бухгалтерського обліку, особливо щодо стану та рівню кредиторської заборгованості та приймати відповідні управлінські рішення щодо усунення негативних явищ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436 IV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/436> 15. (дата звернення: 02.03.2024).
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755 VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755> 17. (дата звернення: 03.03.2024).
3. Цивільний Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435 IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435> 15. (дата звернення: 02.04.2024).
4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996 XIV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996> 14. (дата звернення: 02.05.2024).
5. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>. (дата звернення: 02.07.2024).
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» : наказ Міністерства фінансів України від 31.01.2000 р. № 20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00> (дата звернення: 12.04.2024).
7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 (в редакції від 09.08.2013 р.). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>. (дата звернення: 14.05. 2024).
8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність» : наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. № 628. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1223-13>. (дата звернення: 02.08. 2024).
9. Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>. (дата звернення: 25.04. 2024)
10. Про застосування стандартів аудиту : рішення Аудиторської

палати України від 08.05.2018 №361. URL: <http://apu.com.ua/rishennya-apu/9-2011> (дата звернення: 25.05.2024)

11. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>. (дата звернення: 02.07. 2024).

12. Положення про документальне забезпечення записів в бухгалтерському обліку: наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995 р. № 88. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95>. (дата звернення: 02.04. 2024).

13. Азаренков Г.Ф., Петряєва З.Ф., Хмеленко Г.Г. Економічний аналіз: навч. посіб. Х.: ХДЕУ, 2003. 248 с.

14. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. / за ред. В.О. Шевчук, О.В. Коновалова. К.: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2011. 399 с.

15. Артюх О. В., Падура А.Г. Розрахунки з оплати праці: методичні засади аудиторської перевірки. Напрямки розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації: тези доповідей II міжнародної студентської науково-практичної інтернет-конференції. Одеса: ОНЕУ, 2016. Ч. 1. С. 262-264.

16. Аудит (основи державного, незалежного професійного та внутрішнього аудиту) : підручник. Одеська нац. академія харчових технологій, Одеський держ. економ. ун-т; ред. Немченко, О. Ю. Редько. К. : ЦУЛ. 2012. 540 с.

17. Атамас П.Й. Бухгалтерський облік у галузях економіки : навч. посібник. 2-ге вид., перероб. та доп. К.: ЦУЛ, 2010. 392 с.

18. Білуха М.Т. Аудит : підручник. К.: Знання, 2006, 768 с.

19. Бутинець Ф.Ф. Аудит : підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищ. навч. закладів. 2-е вид. Житомир: ПП «Рута», 2007, 672 с.

20. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія і практика: навч.-практ. посіб. / С.Б. Ільїна, Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило. К. : Центр учбової л-ри, 2019. 536 с.

21. Безкорвайна Л.В. Особливості бухгалтерського обліку дебіторської і кредиторської заборгованості у вітчизняній та зарубіжній практиці. Ефективна економіка. 2016. № 12. <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5310> (дата звернення 18.10.2024).
22. Виноградова М. О., Жидєєва Л.І. Аудит : навч. посіб. К.: «Центр учбової літератури», 2014. 654 с.
23. Валецька О.В. Правове регулювання оплати праці : навчальний посібник для студентів. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. 220 с.
24. Васильчак С.В., Жидяк О.Р., Полянчич Т.М. Теоретичні основи формування оплати праці на підприємстві. Науковий вісник НЛТУ України, 2011. Вип. 21.12, С. 152–157.
25. Войнаренко М.П., Пономарьова Н.А. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту : навч. посібник. К.: ЦУЛ, 2010. 484 с.
26. Волошина В., Красевич О. Організація обліку і контролю оплати праці як складова управління витратами підприємства : навчальний посібник для студентів. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2016. 42 с.
27. Гончарук Я.А., Рудницький В.С. Аудит : навчальний посібник. 3-те вид. К.: Знання, 2007. 443 с.
28. Гончарук Р. П. Сутність та класифікація кредиторської заборгованості: колізії наукових підходів. Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. 2012. № 1(59). С. 48–51.
29. Дунаєвська О.М. Наукові підходи щодо сутності кредиторської заборгованості та її класифікації. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/12/175-1.pdf> (дата звернення 18.10.2024).
30. Доненко А.О. Документальне оформлення розрахунків із постачальниками та підрядниками. Стан та перспективи розвитку бухгалтерського обліку і контролю на підприємствах АПК : збірник наукових праць студентів : Випуск 3 / відп. за вип. М. М. Коцупатрий. К. : КНЕУ. 2015. С. 69-73.
31. Економічний аналіз : навчальний посібник / В.М. Серединська,

О.М. Загородна, Р.В. Федорович. Тернопіль: Видавництво Астон, 2010. 624 с.

32. Слєцьких С. Я., Тельнова Г.В. Фінансова санація та банкрутство підприємств : навчальний посібник. К. : Центр учбової літератури, 2007. 176 с.

33. Жердєва Л.І., Гєвлич Л.Л. Аналіз кредиторської заборгованості в рамках управління зобов'язаннями. Вісник студентського наукового товариства Донецького національного університету. Том 1 / Ред. кол. Хаджинов І.В. та ін. Вінниця: ДонНУ, 2016. 212 с.

34. Жогова О. Аудиторський висновок: від простого до ускладненого. Незалежний аудитор. 2012. № 8. С. 31-34.

35. Журавська І.Л. Облік розрахунків з постачальниками та підрядниками. URL: http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/7734/1/PIOPF_2017_56-59.pdf. (дата звернення 15.04.2024)

36. Завгородній В.Г., Мних Є.В., Рудницький В.С. Облік, аналіз та аудит. К.: Кондор, 2010. 618 с.

37. Загородній А. Г. Економічний аналіз: теорія і практика : підручник. Львів: «Магнолія плюс», 2006. 428 с.

38. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. Фінансовий словник : словник. 3-те вид., випр. та доп. К.: Т-во “Знання”, КОО. 2000. 587 с.

39. Завгородній А. Г., Вознюк Г. Л., Партин Г. О. Облік і аудит: термінологічний словник . Львів : Центр Європи, 2009. 671 с.

40. Зілінська А.С. Вдосконалення методики аудиту зобов'язань підприємства в сучасних умовах господарювання. URL: <http://repository.hneu.edu.ua> (дата звернення 15.09. 2024).

41. Іванова Н.А., Ролінський О.В. Організація і методика аудиту : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2008. 216 с.

42. Івахненко С. Комп'ютерний аудит. Контрольні методики і технології. К. : Знання, 2005. 286 с.

43. Івахненко В.М., Горбаток М.І. Курс економічного аналізу : навч.-метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни. 2-е вид., перероб. і

доп. К.: КНЕУ, 2005. 302 с.

44. Колесниченко В.Е. Аналіз управління кредиторською заборгованістю. Ефективна економіка. 2016. № 3. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4855> (дата звернення: 02.09.2024)

45. Костюнік О.В., Махницька О.В. Удосконалення обліку кредиторської заборгованості та методи управління нею. Агросвіт № 8, 2015. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/8_2015/14.pdf (дата звернення 19.01.2024).

46. Коновалова К.Т., Макарова А.С. Удосконалення кредиторської заборгованості та методи управління нею. URL: http://bses.in.ua/journals/2018/34_2018/40.pdf (дата звернення 19.04.2024).

47. Лега О., Радіна І. Аналіз кредиторської заборгованості: теоретичні аспекти. URL: http://sophus.at.ua/publ/2015_03_27/sekciya_4_2015_03_27/85 (дата звернення 19.05.2024).

48. Левчинський Д.Л., Морозова Є.П. Основні засади аудиту кредиторської заборгованості згідно з міжнародними стандартами. Світова економіка та міжнародні відносини Інтелект XXI № 5. 2016 URL: http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2016/2016_5/2.pdf (дата звернення 20.03.2024).

49. Машталяр Г. П. Шляхи удосконалення аудиту кредиторської заборгованості. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. 2010. Вип. 1. С. 322-326. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchtei_2010_1_48 (дата звернення 19.05.2024).

50. Лубенченко О.Е. Особливості аудиторської перевірки дебіторської та кредиторської заборгованості, яка обліковується за міжнародними стандартами. Науковий вісник Ужгородського університету 2016. URL: http://www.visnyk-ekon-old.uzhnu.edu.ua/images/pubs/47/1/47_77.pdf (дата звернення 20.04.2024).

51. Марченко О.С. Управління кредиторською заборгованістю підприємства в умовах оптимізації обліково-аналітичної системи. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток

конкурентоспроможності економіки в умовах міжнародної інтеграції: макро-, мезо- та мікро- рівні» (25 травня 2024 року, м. Одеса) / МОН України; ОНУ імені І.І. Мечникова; відп. ред. Н.Л. Кусик; ред. кол.: О.В. Побережець, Є.І. Масленніков, М.М. Гоголь [та ін.]. – Одеса: ОНУ імені І.І. Мечникова, 2024. – 141 с. С. 102-105.

52. Мних Є.В., Барабаш Н.С. Фінансовий аналіз : підручник. Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. 536 с.

53. Макаренко А. П., Левитська Д. Ю. Удосконалення обліку та внутрішнього аудиту розрахунків з дебіторами на торгівельних підприємствах. Інвестиції: практика та досвід. 2024. № 1. С. 30–38. DOI: 10.32702/2306-6814.2024.1.30 (дата звернення 18.05.2024).

54. Огійчук М.Ф., Утенкова К.О. Організація і методика аудиту : навч. Посібник. К.: Алерта, 2016. 304 с.

55. Організація бухгалтерського обліку : навч. Посібник /за ред. В.С. Леня. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 696 с.

56. Організація і методика аудиту : навч. посібник / за ред. М.Ф. Огійчук, К.О. Утенкова. К. : «Алерта», 2016. 304 с.

57. Попович, П. Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання: підручник. Тернопіль: Економічна думка, 2004. 416 с.

58. Побережець О.В. Теоретико-методологічні та практичні засади дослідження системи управління результатами діяльності промислового підприємства : монографія. Херсон: Видавництво: Грінь Д.С., 2016. 500 с.

59. Ратушняк О. Г. Вдосконалення ефективності управління підприємством шляхом впровадження інформаційних систем. Вісник Хмельницького національного університету. 2011. 345 с.

60. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. Київ: Знання, 2007. 668 с.

61. Савченко А. М., Коротаєва І. Р. Аналіз кредиторської заборгованості на прикладі підприємства ПАТ «Монделіс Україна» Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics», №18 (2019),

URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/18-2019/savchenko.pdf> (дата звернення 18.04.2024).

62. Стецюк Н.С. ВИЗНАЧЕННЯ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ. Розвиток економічних інструментів досягнення сталого розвитку URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/145.pdf> (дата звернення 18.05.2024).

63. Стоянова-Коваль С.С., Берднікова В.О. Аудит поточних зобов'язань. Економіка і суспільство. 2016. Випуск # 5. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/5_ukr/78.pdf (дата звернення 11.04.2024).

64. Ступницька Т. М., Маркова Т. Д., Бамбуляк І. М. Кредиторська заборгованість підприємства: оцінка та механізми управління. Економіка харчової промисловості. 2018. Т. 10, Вип. 4. - С. 66-78. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/echp_2018_10_4_9 (дата звернення 11.10.2024).

65. Сук Л.К., Сук П.Л. С. Фінансовий облік: Навч. посіб.-К.: “Знання”, 2015. 647 с. URL: http://www.mktek.com.ua/wp-content/uploads/Syk_Fin_obl_2015.pdf. (дата звернення 18.04.2024).

66. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посіб. К. : КНЕУ, 2003. 554 с.

67. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підручник. 6-те вид. перероб. і доп. Київ: Алерта, 2013. 982 с.

68. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підручник. 2-ге вид. К. : Алерта, 2007. 954 с.

69. Усач Б.Ф. Аудит : навчальний посібник. 4-е вид. К.: Знання, 2007. 231 с.

70. Усач Б.Ф., Душко З.О., Колос М.М. Організація і методика аудиту : підручник. К. : Знання, 2006. 295 с.

71. Утенкова К.О. Аудит : навч. Посібник. К. : Алерта, 2011. 408 с.

72. Чацкіс Ю.Д., Гейєр О.А., Наумчук О.А. Організація бухгалтерського обліку : навч. посібник. К. : Центр учбової літератури, 2011.

512 с.

73. Чигринська О.С., Власюк Т.М. Теорія економічного аналізу: Навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 232 с.

74. Чорненька О.Б. Аналіз наукових підходів щодо сутності кредиторської заборгованості та її класифікація. Наукові записки. 2017. 2 (55). URL : <http://nz.uad.lviv.ua/static/media/2-55/23.pdf> (дата звернення 18.10.2024).

75. Харитонов Є.О., Харитонova О.І., Старцев О.В. Цивільне право України: підручник. 3-тє вид., перероб. і та доп. Київ : Істина, 2011. 808 с.

76. Шара Є.Ю., Бідюк О.О., Соколовська-Гонтаренко І.Є. Бухгалтерський фінансовий та податковий облік: навчальний посібник. Нац. ун-т державної податкової служби України. К.: Центр учбової літератури, 2011. 424 с.

77. Шара Є.Ю., Соколовська-Гонтаренко І.Є. Фінансовий облік I : навч. посібник. К.: Центр учб. літ., 2016. 336 с.

78. Шарапа О. Особливості економічного аналізу кредиторської заборгованості підприємства. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації: міжнар. зб. наук. пр. 2016. Вип. 4.